

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:ää (31.12.2024 asti nimikkeellä laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista).

Esitetty muutos tehtäisiin tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1724 täydentämiseksi.

Asetus ei itsessään edellytä varsinaisia täydentäviä kansallisia lainsäädäntötoimia, mutta asetuksen täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä on nähty tarpeellisiksi säätää, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä *KEHA-keskus*) toimii asetuksen 28 artiklan mukaisena kansallisena koordinaattorina sekä 14 artiklan (Rajatyöttävää automaattista todistusmateriaalin vaihtoa koskeva tekninen järjestelmä ja yhden kerran periaatteen soveltaminen) mukaisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä kansallisin osin. Esitetyn muutoksen tarkoitus on selkeyttää KEHA-keskuksen roolia todistusmateriaalin vaihdossa toimivaltaisten viranomaisten välillä ja erityisesti tietosuojaa koskevien vastuiden kannalta, kun asetus (EU) 2018/1724 digitaalisesta palveluväylästä astuu täysimääräisesti voimaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
1.2.1 EU-säädöksen valmistelu	4
1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu	5
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	6
2.1 Tavoitteet	6
2.2 Pääasiallinen sisältö	6
2.2.1 Digitaalisen palveluväylän toiminnasta yleisesti	6
2.2.2 Asetuksen sisältämistä keskeisistä säännöistä.....	6
2.2.3 Todistusmateriaalin vaihto	8
2.2.4 Asetukseen liittyvä hallinto, tarkentavat säädökset ja täytäntöönpano	9
2.3 Todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen keskeinen sisältö ..	10
3 Nykytila ja sen arviointi.....	11
3.1 Sisämarkkinoihin liittyvät palvelutoiminnot ennen keskitetyn palveluväylän perustamista ja asetuksen täytäntöönpanoa.....	11
3.2 Digitaalisen palveluväylän tarkoittamat muutokset kansallisesti.....	11
3.2.1 Viranomaistehtävät	11
3.2.2 Kansallinen koordinaattori	12
3.2.3 Tietojen vaihto ja henkilötietojen suoja	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	19
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	19
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	19
4.2.1 Yleistä	19
4.2.2 Yritykset ja kansalaiset	20
4.2.3 Viranomaiset	20
4.2.4 Tietoyhteiskunta ja tietosuoja	23
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	24
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	24
5.1.1 Yleistä	24
5.1.2 Kansallinen koordinaattori	24
5.1.3 Toimivaltaiset viranomaiset	25
5.1.4 Tietosuoja.....	25
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	26
5.2.1 Ruotsi	26
5.2.2 Tanska	26
5.2.3 Viro	27
6 Lausuntopalaute	27
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	27
8 Lakia alemman asteinen sääntely	28
9 Voimaantulo	28
10 Toimeenpano ja seuranta	28
11 Suhde muihin esityksiin.....	28

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	28
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	28
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	29
LAKIEHDOTUS	30
Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta.....	30
LIITE	32
RINNAKKAISTEKSTI.....	32
Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta.....	32

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallituksen esitys liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen [\(EU\) 2018/1724](#) tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta (jäljempänä *SDG-asetus* tai *asetus*).

SDG-asetuksen tavoitteena on helpottaa EU:n alueen kansalaisten ja yritysten rajat ylittävää asiointia luomalla säännöt yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja siten edistää liikkuvuutta sisämarkkinoilla. Ajatuksena ei ole ollut korvata kansallisia tietojärjestelmiä, vaan tarjota yksi väylä, jonka kautta tieto on entistä helpommin saavutettavissa. Asetuksessa on myös asetettu vaatimuksia tiedon laadulle ja ajantasaisuudelle.

SDG-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa eikä itsessään edellytä kansallista täydentävää lainsäädäntöä. Asetuksen täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä on kuitenkin ilmennyt tarpeelliseksi asettaa asetuksen mukainen kansallinen koordinaattori lainsäädäntöä muuttamalla, ja samassa yhteydessä selkeyttää kansalliseksi koordinaattoriksi esitettävän KEHA-keskuksen roolia teknisen järjestelmän kansallisen osion rekisterinpitäjänä. SDG-asetuksessa on säännökset kansallisesta koordinaattorista, jonka kunkin jäsenvaltion edellytetään nimittävän, sekä sen tehtävistä. Lisäksi on säännöksiä toimivaltaisista viranomaisista, joiden toiminnalle ja yhteistyölle asetus keskeisesti perustuu. Toimivaltaiset viranomaiset määrittävät asetuksen liitteenä olevien alojen, menettelyiden ja tehtävien mukaisesti, eikä niitä koskien esitetä kansallisia lainsäädäntömuutoksia. Niitä olennaisesti koskevaa todistusmateriaalin vaihtoa on säännelty SDG-asetuksessa sekä siihen perustuvassa todistusmateriaalin vaihtoa koskevassa täytäntöönpanosäädöksessä.

1.2 Valmistelu

1.2.1 EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio (jäljempänä *komissio*) julkaisi 2.5.2017 yhteistä palveluväylää koskevan asetusehdotuksen ([COM\(2017\) 256 final](#)) sekä asiaa koskevan EU-tason vaikutusarvion ([SWD\(2017\) 213 final](#)).

Valtioneuvosto antoi 31.8.2017 eduskunnalle tiedon ehdotuksesta kirjelmällä ([U 45/2017 vp](#)). Valtioneuvosto esitti kannattavansa asetusehdotuksen tavoitetta ja katsoi aloitteen tukevan hallitusohjelman kärkihanketta julkisten palvelujen digitalisoimisesta. Valtioneuvosto piti kuitenkin tarpeellisena kartoittaa, kuinka paljon ehdotus oikeasti aiheuttaisi kustannuksia ja lisätyötä viranomaisille, sekä kriittisesti arvioida mitkä komission ehdotuksen kattamista palveluista ovat sisämarkkinoiden toiminnan tehostamisen kannalta keskeisiä. Eduskunta yhtyi valtioneuvoston kantaan, korostaen kuitenkin määrättyjä näkökohtia (TaVL 40/2017 vp, SuVEK 92/2017 vp, pöytäkirja SuVP 37/2017 vp 7 §).

Asetus annettiin 2.10.2018 ja se tuli voimaan 11.12.2018. Asetusta sovelletaan porrastetusti eri artiklojen osalta niin, että viimeinen täytäntöönpanopäivä määrätyille artikloille on asetuksen mukaan 12.12.2023. Ottaen huomioon, että asetuksen 14 artiklan 9 kohdan mukainen komission täytäntöönpanosäädös teknisestä järjestelmästä viivästyi yli vuodella asetuksessa säädetystä

11.6.2021 (komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2022/1463 annettiin 5.8.2022), on myös teknisen järjestelmän käyttöönotto viivästynyt.

Komissio on tähän mennessä antanut seuraavat asetuksen mukaiset täytäntöönpanoasetukset:

- täytäntöönpanoasetus yhteisen digitaalisen palveluväylän palveluja koskevien käyttäjätilastojen ja -palautteen keräämisestä ja jakamisesta ((EU) 2020/1121), annettu 29.7.2020 (jäljempänä *täytäntöönpanoasetus palveluväylän käyttäjätilastojen ja -palautteen keräämisestä ja jakamisesta*), sekä
- täytäntöönpanoasetus rajatylittävää automaattista todistusmateriaalin vaihtoa koskevan teknisen järjestelmän teknisistä ja toiminnallisista eritelmistä ja yhden kerran periaatteen soveltamisesta ((EU) 2022/1463), annettu 5.8.2022 (jäljempänä *täytäntöönpanoasetus todistusmateriaalin vaihdosta*).

1.2.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä (8.8.2023 perustetun hankkeen tunnus [TEM059:00/2023](#)). Valmistelussa on kuultu asian kannalta keskeisiä ministeriöitä (valtiovarinministeriö ja oikeusministeriö) ja viranomaisia.

Virallista työryhmää säädöshankkeelle ei asetettu, koska SDG-asetuksen kansallisen toimeenpanon koordinointiin oli perustettu erillinen hanke syksyllä 2019 ([TEM067:00/2019](#)), ja arvioitiin että merkittävimmät valmistelutoimet liittyivät ennen kaikkea käytännön toimien valmisteluun, ja erityisesti koskien KEHA-keskuksen roolia ja teknistä järjestelmää. SDG-asetuksen täytäntöönpanovastuu jakautuu laajalle valtionhallintoon koskien useita viranomaisia, joiden on toimeenpantava asetuksen säännökset digitaalisen palveluväylän kautta jaettavasta tiedosta, hallinnollisista menettelyistä sekä neuvontapalveluista. Koordinoivan ja keskeisen roolin käytännön valmistelutoimimien yhteensovittamisessa on ottanut KEHA-keskus, jonka esitetään toimivan SDG-asetuksen tarkoittamana kansallisena koordinaattorina. KEHA-keskus on myös huolehtinut julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (9.8.2019/906) (jäljempänä *tiedonhallintalaki*) 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 1 momentin mukaisesta vaikutusarviosta ja 9 §:n mukaisesta lausuntomenettelystä, sekä tilannut selvityksen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679¹ (jäljempänä *tietosuoja-asetus*) 35 artiklan mukaisesta tietosuoja koskevasta vaikutusarvioinnista. Lisäksi KEHA-keskus on teettänyt erillisellä ulkopuolisella asiantuntijalla selvityksen tietosuojasääntelyn asettamista keskeisistä reunaehdoista ja rajoitteista SDG-asetuksen kansalliselle täytäntöönpanolle, joka valmistui lokakuussa 2022. Oikeudellisessa selvityksessä ei huomioitu komission täytäntöönpanoasetusta todistusmateriaalin vaihdosta, koska tätä ei oltu vielä hyväksytty.

Esityksestä järjestettiin lausuntokierros ajalla [REDACTED]. Lausuntoja pyydettiin antamaan lausuntopalvelu.fi:n kautta. Saadusta lausuntopalautteesta on koostettu yhteenveto, joka on luettavissa tämän esityksen jaksossa 6.

Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle [REDACTED], jotta muutos voisi tulla voimaan 1.1.2025.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Tavoitteet

SDG-asetuksen pääasiallisina tavoitteina on i) vähentää sellaisiin kansalaisiin ja yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista rasitetta, jotka käyttävät tai haluavat käyttää sisämarkkinaoikeuksiaan, ii) poistaa syrjintä sekä iii) varmistaa sisämarkkinoiden toiminta tietojen, menettelyjen sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalvelujen tarjoamisen osalta. Yhteinen digitaalinen palveluväylä toimii keskitettynä yhteyspisteenä, jonka kautta kansalaiset ja yritykset voivat saada tietoja säännöistä ja vaatimuksista, joita niiden on noudatettava unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla. Palveluväylän tulisi yksinkertaistaa kansalaisten ja yritysten yhteydenpitoa unionin tai kansallisella tasolla käyttöön otettuihin neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluihin ja tehdä yhteydenpidosta tehokkaampaa. Palveluväylän olisi myös helpotettava sähköisten menettelyjen esteetöntä hoitamista.

Digitalisoinnin keinoin on pyritty parantamaan hallinnollista tehokkuutta sekä EU:n tasolla, että jäsenmaissa. Asetuksella on myös pyritty vähentämään kansalaisille ja yrityksille aiheutuvia kuluja, kun ne hakevat tietoa muiden jäsenvaltioiden tai EU:n vaatimuksista rajat ylittävään toimintaan liittyen ja noudattavat niitä koskevia hallinnollisia prosesseja. Samalla helpotetaan yritysten pääsyä muiden jäsenmaiden markkinoille ja edistetään työvoiman liikkuvuutta.

2.2 Pääasiallinen sisältö

2.2.1 Digitaalisen palveluväylän toiminnasta yleisesti

Asetuksen mukaan kansalaisille ja yrityksille suunnatut komission, EU:n virastojen ja jäsenmaiden tarjoamat sisämarkkinoiden verkkopalvelut kootaan digitaalisen palveluväylän (*Single Digital Gateway, SDG*) alle yhteen sähköiseen portaaliin eli verkkopalveluun, joka omien toimintojensa lisäksi tarjoaa pääsyn useisiin muihin verkkopalveluihin. Komission ja jäsenvaltioiden perustama yhteinen digitaalinen palveluväylä muodostuu komission hallinnoimasta yhteisestä käyttöliittymästä, joka integroidaan *Your Europe* -portaaliin ja josta on pääsy asianomaisille unionin ja kansallisille verkkosivuille. Yhteinen käyttöliittymä on käytettävissä kaikilla unionin virallisilla kielillä. Tarkoituksena on tällä tavoin lisätä, täydentää ja selkeyttää sisämarkkina-asioita koskevaa verkossa olevaa tietoa ja koota yhteen järjestelmään tiedot komission sekä jäsenmaiden sisämarkkina-asioihin liittyvistä menettelyistä ja neuvontapalveluista.

Yhteisen digitaalisen palveluväylän kautta tietyt komission ja jäsenmaiden sisämarkkinoiden toimintaan liittyvät kansalaisten ja yritysten oikeudet ja velvollisuudet, niitä koskevat menettelyt sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalvelut ovat saatavilla kootusti yhdestä paikasta. Lisäksi kansalaisten ja yritysten tulisi pystyä hoitamaan sähköiset menettelyt yhden kerran -periaatteen mukaisesti. Kansalaisen tai yrityksen yhdelle jäsenmaalle toimittama tieto tulisi pyynnöstä toimittaa muiden jäsenmaiden viranomaisille ja sen tulisi kelvata myös muiden jäsenmaiden viranomaisten päätösten pohjaksi. Tästä palvelusta käytetään nimitystä ”Once Only Technical System” (suomeksi yhden kerran tekninen järjestelmä, jäljempänä *OOTS-järjestelmä* tai *tekninen järjestelmä*).

2.2.2 Asetuksen sisältämistä keskeisistä säännöistä

Asetus on jaoteltu lukuihin I Yleiset säännökset, II Palveluväylän palvelut, III Laatuvaatimukset, IV Tekniset ratkaisut, V Tunnettuuden edistäminen, VI Käyttäjäpalautteen ja -tilastojen keruu, VII Palveluväylän hallinto, ja VIII Loppusäännökset.

Asetus sisältää säännöksiä digitaalisen palveluväylän kautta jaettavasta informaatiosta, hallinnollisista menettelyistä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluista. Asetuksessa asetetaan myös näitä palveluja koskevia laatuvaatimuksia. Lisäksi säädetään siitä, miten verkkopalvelujen pitää ottaa huomioon rajat ylittävä toiminta ja miten digitaalisen palveluväylän kautta tapahtuvasta toiminnasta raportoidaan komissiolle. Asetus sisältää myös säännöksiä järjestelmän teknisestä toteutustavasta, järjestelmän markkinoinnista ja käyttäjäpalautteen keräämisestä. Lisäksi on säännöksiä komission ja jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä, niiden välisestä työnjaoista sekä uuden järjestelmän aiheuttamien kustannusten jakamisesta komission ja jäsenvaltioiden välillä.

Asetuksen mukaan komissio ja jäsenvaltiot perustavat yhteisen digitaalisen palveluväylän. Komissiolle on säädetty lukuisia tehtäviä ja vastuita asetuksen mukaisen palveluväylän toimeenpanoon liittyen, muun muassa vastata EU:n toimielimien ja virastojen tarjoamien sisämarkkinoita koskevien tietojen, menettelyjen sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalvelujen saatavuudesta ja laadusta. Komissio vastaa myös yleisistä järjestelmään kuuluvien linkkien toimivuudesta. Lisäksi komission vastuulla on yleisen hakutoiminnon luominen ja käyttäjäpalautetta koskevien työkalujen ylläpito. Jäsenmaiden toimivaltaiset viranomaiset puolestaan vastaavat yhteisen digitaalisen palveluväylän kautta tarjoamiensa tietojen, menettelyjen ja palvelujen kehittämisestä, saatavuudesta, ajantasaisuudesta, ylläpidosta ja turvallisuudesta.

Toimivaltainen viranomainen on 3 artiklan 4 kohdassa määritelty tarkoittavan jäsenvaltion kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason viranomaista tai elintä, jolla on erityisiä vastuita, jotka liittyvät asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tietoihin, menettelyihin tai neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluihin. Käytännössä toimivaltaiset viranomaiset määrittävät liitteiden I-III nojalla.

Digitaalisen palveluväylän kautta löytyvät oikeudet ja velvollisuudet, niitä koskevat menettelyt sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalvelut on listattu liitteissä I-III seuraavasti:

Liitteessä I on luettelo tietojen aloista, jotka ovat merkityksellisiä kansalaisille ja yrityksille, jotka käyttävät 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja sisämarkkinaoikeuksiaan, ja joita koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista on oltava informaatiota palveluväylän kautta. Näitä aloja ovat esim. matkustaminen, työskentely ja eläkkeelle jääminen unionissa, koulutus tai harjoittelu toisessa jäsenvaltiossa, terveydenhuolto, kansalaisiin ja perheisiin sovellettavat oikeudet, kuluttajien oikeudet, sekä eräät liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvät alat (mm. verot, tavarat, palvelut).

Liitteessä II on lueteltu 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut menettelyt, eli menettelyt, jotka on tarjottava kokonaan sähköisesti. Kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että käyttäjät voivat hoitaa minkä tahansa liitteessä II luetellun menettelyn täysin sähköisesti, edellyttäen että kyseessä oleva menettely on otettu käyttöön asianomaisessa jäsenvaltiossa. Myös rajatylittävien käyttäjien tulee tällöin voida hoitaa menettely sähköisesti syrjimättömällä tavalla samaa tai vaihtoehtoisista teknistä ratkaisua käyttäen. Mainitut menettelyt liittyvät eri tapahtumiin kuten syntymään, opiskeluun, työskentelyyn, muuttoon ja liiketoimintaan. Täysin sähköisen hoidettavuuden sisältö on selostettu 6 artiklan 2 kohdassa, ja sallittuihin poikkeustapauksiin liittyvät menettelyt 6 artiklan 3 kohdassa.

Liitteessä III on luettelo 2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetuista neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluista, joita on tarjottava digitaalisen palveluväylän kautta (eli oltava myös rajat ylittävien käyttäjien saatavilla sähköisesti), kuten keskitetyt asiointipisteet, tuoteyhteyspis-

teet, ammattipätevyyden tunnustamiseen liittyvät kansalliset tukikeskukset, rajatylittävän terveydenhuollon kansalliset yhteyspisteet sekä työnvälityspalvelujen eurooppalainen verkosto (Eures).

2.2.3 Todistusmateriaalin vaihto

Jotta asetuksen liitteessä II lueteltuja sähköisiä menettelyjä ja erinäisissä muissa EU-säädöksissä säädettyjä menettelyjä varten voitaisiin vaihtaa todistusmateriaalia, artiklassa 14 on säädetty teknisen järjestelmän perustamisesta eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välistä todistusmateriaalin automaattista vaihtoa varten ja siinä noudatettavista vaatimuksista.

14 artiklassa on säädetty tekniseltä järjestelmältä edellytettävistä ominaisuuksista (3 kohdan a-i) alakohdat), muun muassa, että järjestelmän on annettava käyttäjälle mahdollisuus tarkastella todistusmateriaalia, jota todistusmateriaalia koskevan pyynnön tehneen toimivaltaisen viranomaisen on tarkoitus käyttää, ja päättää vaihdetaanko todistusmateriaalia vai ei (f), ja käsiteltävä todistusmateriaalia ainoastaan sen verran kuin on teknisesti tarpeen todistusmateriaalin vaihtamiseksi ja ainoastaan sen aikaa kuin on tarpeen kyseistä tarkoitusta varten (i).

14 artiklan 4 kohdan mukaan teknisen järjestelmän käyttö ei saa olla käyttäjille pakollista ja se on sallittava ainoastaan näiden nimenomaisesta pyynnöstä, ellei unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä muuta säädetä. Käyttäjien on sallittava toimittaa todistusmateriaali muuten kuin teknisen järjestelmän kautta ja suoraan todistusmateriaalia koskevan pyynnön tehneelle toimivaltaiselle viranomaiselle.

Asetuksen 14 artiklan 7 kohdassa on säädetty toisaalta toimivaltaisen viranomaisten velvollisuudesta pyytää todistusmateriaalia suoraan toisilta toimivaltaisilta viranomaisilta teknisen järjestelmän kautta, että toisaalta todistusmateriaalin antavien viranomaisten velvollisuudesta asettaa tällainen todistusmateriaali saataville saman järjestelmän kautta. Edelleen siinä edellytetään, että näin toimitaan ainoastaan käyttäjän nimenomaisesta, vapaaehtoisesta, yksilöidystä, tiedoisesta ja yksiselitteisestä pyynnöstä.

Asetuksen 14 artiklan 8 kohdan mukaan todistusmateriaalia koskevan pyynnön tehneen toimivaltaisen viranomaisen saataville asetettu todistusmateriaali on rajoitettava siihen, mitä on pyydetty, ja tämä viranomaisen saa käyttää sitä vain sitä menettelyä varten, jonka osana todistusmateriaali vaihdettiin. Teknisen järjestelmän kautta vaihdettu todistusmateriaali katsotaan aidoksi todistusmateriaalia koskevan pyynnön tehneen toimivaltaisen viranomaisen tarkoituksia varten.

Asetuksen nojalla perustettavalle palveluväylän koordinaatioryhmälle on 30 artiklassa (1 kohdan 1-alakohta) asetettu tehtäväksi mm. keskustella sisäänrakennetun turvallisuuden (security by design) ja sisäänrakennetun yksityisyyden (privacy by design) periaatteiden soveltamisesta tämän asetuksen yhteydessä.

Asetuksen 33 artiklassa säädetään, että toimivaltaisten viranomaisten asetuksen puitteissa suorittamassa *henkilötietojen käsittelyssä* on noudatettava tietosuojasetusta. Komission käsitellessä henkilötietoja SDG-asetuksen soveltamisalalla, on noudatettava EU:n toimielimiin, elimiin ja laitoksiin sovellettavaa niin kutsuttua toimielinten tietosuojasetusta (EU) 2018/1725².

2.2.4 Asetukseen liittyvä hallinto, tarkentavat säädökset ja täytäntöönpano

Jokaisen jäsenmaan on nimettävä *kansallinen koordinaattori*, joka vastaa yhteydenpidosta komissioon ja muista asetuksessa erikseen heille säädetyistä tehtävistä. Kansalliset koordinaattorit toimivat 28 artiklan nojalla mm. oman hallintonsa puolesta yhteyspisteenä kaikissa palveluväylään liittyvissä asioissa; edistävät omien toimivaltaisten viranomaistensa 9–16 artiklan yhdenmukaista soveltamista; sekä varmistavat 17 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen suositusten asianmukaisen täytäntöönpanon. 28 artiklassa on myös viitattu muihin asetuksessa säädettyihin velvoitteisiin kansallisille koordinaattoreille.

Jäsenvaltiot voivat mukauttaa kansallisten koordinaattoreidensa palveluväylään liittyviä toimintoja ja vastuualueita kansallisten hallintorakenteidensa mukaisesti, ja voivat harkintansa mukaan nimittää useampia kansallisia koordinaattoreita asetuksen mukaisia tehtäviä hoitamaan.

Palveluväylän *koordinointiryhmästä* säädetään 29 artiklassa, ja sen tehtävistä 30 artiklassa (1 kohdan a-r -alakohdat).

Asetuksen 32 artiklassa säädetään *kustannuksista*, ja mitkä kulut katetaan Euroopan unionin yleisestä talousarviosta ja mitkä jäsenvaltioiden talousarviosta. Artiklan 2 kohdan mukaan kansallisiin verkkoportaaleihin, tiedotusfoorumeihin, neuvontapalveluihin ja jäsenvaltion tasolla käyttöön otettuihin menettelyihin liittyvät kustannukset katetaan asianomaisten jäsenvaltioiden talousarviosta, ellei unionin lainsäädännössä toisin säädetä.

Asetuksen 36 artiklassa säädetään *komission veloitteesta uudelleentarkasteluun ja arviointikertomuksen laadintaan*. Tarkastelussa on arvioitava erityisesti 14 artiklan soveltamisalaa ottaen huomioon teknologian, markkinoiden ja lainsäädännön kehitys siltä osin kuin on kyse todistusmateriaalin vaihtamisesta toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Asetuksessa on annettu komissiolle toimivalta antaa *täytäntöönpanosäännöksiä*. Täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 37 artiklan mukaisesti komiteamenettelyssä, ja 37 artiklan 2 kohdan viittauksen³ nojalla tarkastelumenettelyä noudattaen. Komissiolla on täytäntöönpanovaltaa säättää:

- tekniset ja toiminnalliset eritelvät järjestelmälle, jolla käsitellään käyttäjän pyyntöä todistusmateriaalin vaihtamiseksi ja tällaisen todistusmateriaalin siirtämistä, sekä säätää säännöistä, jotka ovat tarpeen tietojen siirron eheyden ja luottamuksellisuuden varmis-

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 182/2011, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä, 5 artikla.

tamiseksi (14 artiklan 9 kohta, johdanto-osan 51 kohta). Artiklakohdan mukaan komission olisi tullut hyväksyä säännös viimeistään 12.6.2021, mutta tosiasiaassa säännös hyväksyttiin vasta 5.8.2022 ((EU) 2022/1463⁴).

Tällaisen teknisen järjestelmän eritelmiä koskevia täytäntöönpanosäädöksiä antaessaan komission on otettava asianmukaisesti huomioon standardisomisjärjestön (ETSI), Kansainvälisen standardisomisjärjestön (ISO) ja Kansainvälisen televiestintäliiton (ITU) standardit ja tekniset eritelmit, sekä asetuksen (EU) 2016/679 32 artiklassa ja asetuksen (EU) 2018/1725 22 artiklassa tarkoitetut turvallisuusstandardit (johdanto-osan 52 kohta).

- yhteentoimivuuden edellytyksistä, jotta sääntöjä ja velvollisuuksia, menettelyjä ja neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja koskevat tiedot on helpompi löytää yhteisen käyttöliittymän kautta (18 artiklan 5 kohta).
- käyttäjätilastojen keräämis- ja vaihtomenetelmiä koskevasta yhdenmukaisista säännöistä (24 artiklan 4 kohta).
- käyttäjäpalauttevälineiden yhteisten toimintojen ja käyttäjäpalautteen keräämiseen ja jakamiseen liittyvien yksityiskohtaisista säännöistä (25 artiklan 5 kohta), mikä annettiin 29.7.2020 ((EU) 2020/1121⁵).

Asetuksen 39 artiklassa säädetään *voimaantulosta ja täytäntöönpanosta*. Asetuksen mukaiset velvoitteet toimivaltaisille viranomaisille asettaa saataville tietoa ja yhteydet ongelmanratkaisupalveluihin on tullut panna täytäntöön jo joulukuussa 2020 ja kuntaviranomaisten osalta joulukuussa 2022. Muut velvoitteet tulee olla toimeenpantuina porrastetusti, ja viimeistään joulukuussa 2023. Ottaen huomioon todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen viivästyminen, on myös teknisen järjestelmän käyttöönotto viivästynyt.

2.3 Todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen keskeinen sisältö

Täytäntöönpanoasetuksessa on nimensä mukaisesti säädetty rajatylittävää automaattista todistusmateriaalin vaihtoa koskevan teknisen järjestelmän teknisistä ja toiminnallisista eritelmistä ja yhden kerran periaatteen soveltamisesta. Siinä säädetään muun muassa eri toimijoiden rooleista tietojenvaihdossa, järjestelmän ylläpidosta ja turvallisuudesta, käyttäjän tunnistamisesta, henkilötietojen käsittelystä (artikla 33), sekä todistusmateriaalin pyytäjän että antajan tehtävistä rekisterinpitäjänä (artiklat 34 ja 35). Täytäntöönpanoasetuksessa on myös huomioitu järjestelmän käyttäjän asema, mm. koskien käyttäjälle annettavaa tietoa OOTS-järjestelmän käytöstä ja säännöksillä esikatselutilasta, jonka avulla käyttäjä voi esikatsella pyydettyä todistusmateriaa-

⁴ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2022/1463, annettu 5 päivänä elokuuta 2022, rajatylittävää automaattista todistusmateriaalin vaihtoa koskevan teknisen järjestelmän teknisistä ja toiminnallisista eritelmistä ja yhden kerran periaatteen soveltamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1724 mukaisesti.

⁵ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/1121, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2020, yhteisen digitaalisen palveluvalvintajärjestelmän palveluja koskevien käyttäjätilastojen ja -palautteen keräämisestä ja jakamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1724 mukaisesti (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

lia. Artiklan 21 mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä kansallinen teknisen tuen keskitetty asiointipiste, jolla on mm. velvollisuuksia neuvoa todistusmateriaalin pyytäjiä ja antajia OOTS-järjestelmän käyttöön liittyvissä teknisissä kysymyksissä.

Todistusmateriaalin vaihtoa koskeva täytäntöönpanoasetus on luonteeltaan varsin tekninen ja yksityiskohtainen, mutta sen täytäntöönpanoa tukevat palveluväylän koordinaatioryhmä (artikla 18) sekä koordinaatioryhmän alaryhmät (artikla 19).

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Sisämarkkinoihin liittyvät palvelutoiminnot ennen keskitetyn palveluväylän perustamista ja asetuksen täytäntöönpanoa

Useilla unionin säädöksillä on pyritty tarjoamaan ratkaisuja perustamalla alakohtaisia keskitettyjä palvelupisteitä. Näitä ovat esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2006/123/EY perustetut keskitetyt asiointipisteet, jotka tarjoavat palvelujen tarjoamisen kannalta merkityksellisiä tietoja ja neuvontapalveluja sekä mahdollisuuden hoitaa niihin liittyviä menettelyjä sähköisesti (ns. palveludirektiivi), Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 764/2008 perustetut tuoteyhteyspisteet ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 305/2011 perustetut rakennustuoteyhteyspisteet, jotka tarjoavat pääsyn tuotekohtaisiin teknisiin määräyksiin, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2005/36/EY toiseen valtioon muuttavien ammatinharjoittajien avuksi perustetut ammattipätevyyden tunnustamiseen liittyvät kansalliset tukikeskukset (ns. ammattipätevyysdirektiivi). Lisäksi on perustettu Euroopan kuluttajakeskusten kaltaisia verkostoja tiedottamaan unionin kuluttajien oikeuksista ja avustamaan sellaisten valitusten ratkaisemisessa, jotka liittyvät toisessa verkostoon kuuluvassa jäsenvaltiossa matkalla tehtyihin ostoihin tai verkko-ostoihin. Komission suosituksessa 2013/461/EU tarkoitettulla SOLVIT-palvelulla puolestaan pyritään tarjoamaan nopeita, tehokkaita ja epävirallisia ratkaisuja kansalaisille ja yrityksille, jos viranomaiset epäävät heidän oikeutensa sisämarkkinoilla. On myös perustettu useita tietoportaaaleja, kuten sisämarkkinoihin liittyvä ”Your Europe” ja oikeusasioihin liittyvä Euroopan oikeusportaali, jotka tarjoavat käyttäjille tietoa unionin ja jäsenvaltioiden säännöistä.

SDG-asetuksessa on arvioitu, että näiden unionin säädösten alakohtaisen luonteen vuoksi sen hetkiset sähköisesti tarjottavat tiedot ja neuvonta- ja ongelmanratkaisupalvelut samoin kuin kansalaisille ja yrityksille tarkoitetut sähköiset menettelyt ovat olleet erittäin hajanaisia. Tietojen ja menettelyjen sähköisessä saatavuudessa on ollut eroja, palvelujen laatu on ollut puutteellinen eikä näistä tiedoista ja neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluista ole oltu tietoisia. Rajatylittävillä käyttäjillä on ollut myös ongelmia löytää ja käyttää näitä palveluja.

3.2 Digitaalisen palveluväylän tarkoittamat muutokset kansallisesti

3.2.1 Viranomaistehtävät

SDG-asetuksessa säädetään uusista tehtävistä sekä EU- että kansallisille toimivaltaisille viranomaisille ja kansallisille koordinaattoreille. Asetuksessa ei nimetä eri jäsenvaltioiden kansallisia toimivaltaisia viranomaisia, mutta ne määrittyvät asetuksen 3 artiklan 4 kohdan nojalla asetuksessa mainittujen palvelujen ja toimintojen kautta. Uusi sääntely asettaa velvoitteita toimivaltaisille viranomaisille kansalaisten ja yritysten pääsystä tietoon, ongelmanratkaisupalveluihin ja menettelyihin sekä tiedonvaihdosta teknisessä järjestelmässä, sen mukaan mitä asetuksen eri artikloissa ja liitteissä säädetään. Asetus vaikuttaa käytännössä kymmeneen kansallisiin viranomaisiin eri ministeriöiden hallinnonalalta. KEHA-keskuksen ylläpitämän tiedon mukaan näitä olisivat tässä vaiheessa ainakin:

Aluehallintovirastot, Business Finland Oy, Digi- ja väestötietovirasto, ELY-keskukset, Eläketurvakeskus, Energiavirasto, Fimea, Fine, Finnvera, Häätäkeskuslaitos, Kela, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, kunnat, Liikennevakuutuskeskus, Maahanmuuttovirasto (Migri), Maanmittauslaitos, Opetushallitus, Poliisi, Patentti- ja rekisterihallitus, Ruokavirasto, Säteilyturvakeskus, TE-palvelut, Tietosuojavaltuutettu, Traficom, Tukes, Tulli, Valvira, Vero, Väylävirasto, liikenne- ja viestintäministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoministeriö, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö.

Liitteen II velvoittamia tahoja eli toimivaltaisia viranomaisia, joita koskee velvollisuus todistusmateriaalin vaihtoon, ovat mm. Digi- ja väestötietovirasto, Kela, Vero, Eläketurvakeskus ja Opetushallitus. Ammattipätevyysien ja yrityslupien myötä liite II voi asettaa velvoitteita myös esim. Tukesille ja Valviralle. On huomioitavaa, että SDG-asetuksen soveltamisalaa on jo laajennettu uuden EU-sääntelyn myötä asetuksen voimaantulon jälkeen ja sen on tarkoitus laajentua ja muuttua ajan myötä, jolloin asetuksen velvoittamia toimivaltaisia viranomaisia on mahdollista luetella ns. staattisesti ja pysyvästi. KEHA-keskuksen sdgfinland.fi-verkkosivuilta löytyy luettelot viranomaisista ja palveluista, joiden on tunnistettu kuuluvan SDG-asetuksen liitteen II soveltamisalaa. Tällä hetkellä OOTS-järjestelmässä vaihdettaviksi todistusmateriaaleiksi on tunnistettu muun muassa todistus vastaanotetusta opiskelupaikasta, todistus suoritetusta korkeakoulututkinnosta, ylioppilastodistus, tutkintotodistus aiemmasta tutkinnosta eri tutkintotasolla ja verotustiedot ulkomailla. Lisäksi yritystoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen voi liittyä lukuisia erilaisia todistusmateriaaleja liittyen muun muassa erilaisiin yrityksen tai palveluntarjoajan pätevyys-, rekisteröinti- ja lupatietoihin. SDG-asetuksen soveltamisalan laajentuessa OOTS-järjestelmässä voidaan tulevaisuudessa vaihtaa myös muita todistusmateriaaleja. KEHA-keskuksen tämänhetkisen käsityksen mukaan salassa pidettäviä tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei käsitellä OOTS-järjestelmässä.

Suomessa palveluväylään koottava tietosisältö (liite I) on ollut saatavilla viranomaisten verkkosivuilla ja liitettynä digitaaliseen palveluväylään asetuksen mukaisesti 12.12.2020. Edelleen moni liitteen II mukaisista menettelyistä on sähköisesti käytettävissä tai kehitteillä, mutta ei rajat ylittävästi käytettävissä. Tiedon on arvioitu liikkuvan yhden kerran periaatteen näkökulmasta rajoitetusti ja se on perustunut viranomaisten välisiin sopimuksiin. Rajat ylittävä, viranomaisten välinen tiedonvaihto on SDG-asetuksen soveltamisalalla ollut vähäistä. Asetuksen liitteen III mukaiset neuvonta- ja ongelmanratkaisupalvelut ovat olleet toiminnassa olevia palveluita ja pääsy niihin on mahdollistettu eri viranomaisten verkkopalveluiden kautta ja ne ovat liitettynä digitaaliseen palveluväylään.

3.2.2 Kansallinen koordinaattori

SDG-asetuksen 28 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on nimitettävä kansallinen koordinaattori, jonka tehtävistä säädetään samaisessa artiklassa. Kyse on uusista viranomaistehtävistä. SDG-asetuksen kansalliselle koordinaattorille asettamat tehtävät eivät sisälly minkään viranomaisen nykyisiin lakisääteisiin tehtäviin. Koska jo perustuslain 2 §:n 3 momentista juontuu, että viranomaisten tehtävien tulee perustua lakiin, tehtävä on syytä säätää jollekin viranomaiselle siitä huolimatta, että asetus ei edellytä koordinaattorilta sanktioiden määräämistä tai muuta varsinaista julkisen vallan käyttöä suhteessa EU-kansalaisiin taikka yrityksiin. SDG-asetus asettaa kansalliselle koordinaattorille useita tehtäviä suhteessa toimivaltaisiin viranomaisiin ja asetuksen tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi, mikä puoltaa koordinaattorin nimittämistä lainsäädännöllä. Tarkoituksenmukaisin viranomaislainen olisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus (jäljempänä *KEHA-keskus*) (ks. jakso 5.1.2), joka on jo käytännössä toiminut asetuksen tarkoitamana kansallisena koordinaattorina. Lisäksi KEHA-keskus toimii palveludirektiivin 2006/123/EY artiklan 6 mukaisena keskitetyn asiointipisteen

kansallisena koordinaattorina. Keskitettyinä asiointipisteinä käytetään Suomessa tällä hetkellä Suomi.fi -verkkopalvelua. Koordinaattori vastaa yhdessä Digi- ja väestötietoviraston kanssa muun muassa asiointipisteen tietosisällön ylläpidosta, kehittämisestä ja siitä, että asiointipiste täyttää palveludirektiivin vaatimukset. Koordinaattorin tehtävänä on myös osaltaan edistää erityisesti yritysten rajat ylittävän digitalisaation kehittämistä.

KEHA-keskus on jo tehnyt suuren työn käytännön implementoinnin edistämiseksi, ja on ottanut päävastuun teknisen järjestelmän rakentamisesta sekä laajan, kansallisen viranomaisverkoston koordinoinnista. Pääasiallisten täytäntöönpanotoimien jälkeen KEHA-keskukselle jää asetukseen perustuvat jatkuvat koordinaattorin tehtävät sekä teknisen järjestelmän ylläpitoon, kehittämiseen ja rekisterinpitäjyyteen liittyvät tehtävät. Lisäksi sen tulee kansallisena koordinaattorina osallistua palveluväylän koordinoitiryhmän työhön EU-tasolla. KEHA-keskus toimii myös todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen 21 artiklan mukaisena kansallisen teknisen tuen keskitettyinä asiointipisteinä. Tämä tehtävä ei linkity tehtävään kansallisena koordinaattorina, vaan perustuu valittuun kansalliseen ratkaisuun SDG-asetuksen ja todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen täytäntöönpanossa.

3.2.3 Tietojen vaihto ja henkilötietojen suoja

Yleistä tietojenvaihdosta OOTS-järjestelmässä

Yhteisen digitaalisen palveluväylän kautta tietyt komission ja jäsenmaiden sisämarkkinoiden toimintaan liittyvät kansalaisten ja yritysten oikeudet ja velvollisuudet, niitä koskevat menettelyt sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalvelut ovat saatavilla kootusti yhdestä paikasta. Lisäksi kansalaisten ja yritysten tulisi pystyä hoitamaan sähköiset menettelyt yhden kerran -periaatteen mukaisesti. Kansalaisen tai yrityksen yhdelle jäsenmaalle toimittama tieto tulisi pyynnöstä toimittaa muiden jäsenmaiden viranomaisille ja sen tulisi kelvata myös muiden jäsenmaiden viranomaisten päätösten pohjaksi.

Todistusmateriaalin vaihtoa koskeva täytäntöönpanoasetus antaa jäsenmaille liikkumavaraa OOTS-järjestelmän järjestelmäosien toteutuksessa. Suomessa suunnittelun lähtökohtina ovat olleet kustannustehokkuus, käyttäjälähtöisyys, käytettävyyden ja tietoturvallisuus. KEHA-keskus on vastannut järjestelmän suunnittelusta ja toteutuksesta yhteistyössä kansallisen SDG-hankkeen ohjausryhmän kanssa. Järjestelmän, jonka on tarkoitus tulla toimintaan vuoden 2024 loppuun (todennäköisesti vasta vuoden 2025 aikana), on suunniteltu toimivan seuraavasti:

Tilanteessa, jossa toisen EU- tai ETA-jäsenmaan kansalainen tai yritys haluaa hyödyntää OOTS-järjestelmää asioidessaan suomalaisessa asiointipalvelussa, hän aloittaa asiointiprosessin suomalaisessa asiointipalvelussa ja tunnistautuu eIDAS-tunnistusvälineellä. Kun asiointiprosessissa pyydetään todistusmateriaaleja, käyttäjällä on mahdollisuus lisätä ne suoraan asiointiprosessiin, mikäli ne ovat jo hänen hallussaan, tai käyttäjä hyödyntää OOTS-järjestelmää. Käyttäjä valitsee kansallisen OOTS-järjestelmän ”todisteen pyyntö” -toiminnon avulla mistä jäsenmaasta ja minkä todistusmateriaalin käyttäjä haluaa hakea ja esikatsella. Tällä käyttäjän nimenomaisella pyynnöllä käynnistyy viranomaisen todistusmateriaalipyyntö toisen jäsenmaan perustietovarannosta ja käyttäjä ohjataan toisen jäsenmaan OOTS-järjestelmän esikatselutilaan tarkastamaan todistusmateriaalin tiedot. Jos käyttäjä hyväksyy todistusmateriaalin käytön esikatselutilassa, todistusmateriaali toimitetaan sitä pyytävälle viranomaiselle Suomessa.

Tilanteessa, jossa vuorostaan Suomen kansalainen tai yritys haluaa asioida toisen jäsenvaltion asiointipalvelussa, hän tekee todistusmateriaalin pyyntöön liittyvät toimet toisen EU- tai ETA-jäsenmaan asiointipalvelussa, jolloin toisen jäsenmaan viranomaisen todistusmateriaalipyyntö saapuu Suomessa toteutettavaan esikatselutilaan. Käyttäjän tunnistauduttua uudelleen ja siten

identiteetin varmistuttua, esikatselutila noutaa todistusmateriaalin suomalaisesta perustietovarannosta ja luo käyttäjälle esikatseltavan version todistusmateriaalista. Käyttäjän hyväksytyä todistusmateriaalin käytön, se toimitetaan tiedonvaihtoväyliä pitkin pyytävään jäsenmaahan ja pyytävälle viranomaiselle.

Edellä mainituissa menettelyissä KEHA-keskuksen velvoitteet rekisterinpitäjänä rajoittuvat kansalliseen OOTS-järjestelmään ja tiedonsiirron vaiheeseen, jossa pyydetty todistusmateriaali liikkuu lähettävältä viranomaiselta (todistusmateriaalin antaja) vastaanottavalle viranomaiselle (todistusmateriaalin pyytäjä).

Rekisterinpitäjyyden velvoitteet todistusmateriaalin pyyntöprosessissa kohdistuvat hetkeen, jossa todistusmateriaali saapuu toisesta EU-maasta kansalliseen OOTS-järjestelmään. Todistusmateriaali säilytetään hetken ajan, kunnes pyytävä viranomaisnoutaa todistusmateriaalin tai se toimitetaan pyytävälle viranomaiselle. Kun todistusmateriaali on toimitettu sitä pyytävälle viranomaiselle, KEHA-keskukselle ei jää siitä versiota vaan se tuhoetaan/poistetaan järjestelmästä.

Niissä tapauksissa, joissa pyyntö saapuu toisesta EU-maasta, rekisterinpitäjyys kohdistuu hetkeen, jolloin kansallisen OOTS-järjestelmän esikatselutila noutaa todistusmateriaalin kansallisesta tietovarannosta ja tietoja pyytävä käyttäjä esikatselutilalla tarkastelee todistusmateriaalin ja joko hyväksyy tai hylkää todistusmateriaalin käytön. Kun todistusmateriaali on toimitettu sitä pyytävälle viranomaiselle (tai käyttäjä on päättänyt olla käyttämättä todistusmateriaalia), KEHA-keskukselle ei jää siitä versiota vaan se tuhoetaan/poistetaan järjestelmästä.

Todistusmateriaalipyyntöjen tiedot lokitetaan kansalliseen lokituspalveluun todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti.

OOTS-järjestelmän käyttöön ja todistusmateriaalin vaihtoon EU:n eri jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken liittyy tietosuojaoikeudellisia kysymyksiä. OOTS-järjestelmässä siirretään mm. hallintoasian hakijan henkilötietoja. Tietojen vaihto tapahtuu teknisiä rajapintoja käyttäen, mutta se ei ole automaattista siinä mielessä, että se tapahtuisi täysin ilman hakijan myötävaikutusta. Käyttäjällä on lisäksi mahdollisuus tarkastella todistusmateriaalia etukäteen esikatselutilassa ja oikeus päättää olla vaihtamatta todistusmateriaalia tapauksissa, joissa käyttäjä vaihdettavaan todistusmateriaaliin tutustuttuaan toteaa tiedot virheellisiksi, vanhentuneiksi tai kyseisen menettelyn kannalta tarpeettomiksi.

Näytössä voi kuitenkin mahdollisesti olla myös kolmansia henkilöitä koskevia tietoja ilman, että he myötävaikuttaisivat tietojen siirtymiseen tai olisivat välttämättä edes tietoisia siitä. Eri maiden lainsäädännön eroista johtuen samankaltaiseen asiakirjaan saatetaan eri maissa kirjata eri tietoja. Mikä yhdessä jäsenvaltiossa on tarpeellinen tieto esim. väestörekisteriotteessa, ei ole sitä välttämättä toisessa, ja näin ollen hakijan toimittamaan ulkomaiseen näyttöön saattaa sisältyä ns. turhia henkilötietoja kansallisessa menettelyssä. SDG-asetukseen ja sen täytäntöönpanoasetukseen todistusmateriaalin vaihdosta sisältyy kuitenkin säännökset tarpeellisten tietojen antamisesta järjestelmän käyttäjälle, OOTS-järjestelmän toiminnasta ja mahdollisuudesta esikatseluun. Niin ikään SDG-asetukseen sisältyy säännös siitä, että viranomaisnoutaa näyttöä vain sitä menettelyä varten jonka osana todistusmateriaali vaihdettiin (14 artiklan 8 kohta).

SDG-asetus yhdessä todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen kanssa sääntelee toimivaltaisten viranomaisten roolia todistusmateriaalin pyytäjänä tai antajina, sekä palvelun käyttäjän oikeuksia. Täytäntöönpanoasetuksessa on myös säännelty teknisen järjestelmän ominaisuuksista ja siihen liittyvistä vastuista, sekä toimivallanjaosta rajatylittävissä tilan-

teissa. Henkilötietojen käsittelyn osalta tulee noudattaa SDG-asetuksessa säädetyn ohella tietosuoja-asetusta sekä asetusta täydentävää ja täsmentävää kansallista tietosuojalakia (1050/2018). Kysymys koskee lähinnä sitä, ovatko edellä mainitun sääntelyn asettaman raamit riittävät henkilötietojen suojan kannalta, kun otetaan huomioon sekä perustuslain että tietosuoja-sääntelyn vaatimukset.

Yleiset edellytykset henkilötietojen käsittelylle

EU:n yleinen tietosuoja-asetus edellyttää, että henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi. Henkilötietojen käsittely, mihin lukeutuu muun muassa henkilötietojen kerääminen, säilyttäminen ja luovuttaminen, on lainmukaista ainoastaan silloin, kun käsittelylle on jokin asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa mainituista käsittelyperusteista (a–f alakohdat). Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c (lakisääteinen velvoite) ja e (yleinen etu) alakohdassa tarkoitetun käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä (6 artiklan 3 kohta). Alakohtien c ja e osalta jäsenvaltioille on annettu kansallista liikkumavaraa antaa asetusta täsmentävää, yksityiskohtaisempaa sääntelyä. Tällaisen sääntelyn tulee olla yleisen edun tavoitteen mukaista ja oikeasuhteista.

Henkilötietoja tulee käsitellä tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a–f alakohdissa säädettyjen yleisten käsittelyperiaatteiden (muun muassa käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi ja täsmällisyys) mukaisesti. Muun muassa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta johtuu, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa lähtökohtaisesti käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta on mahdollista poiketa joko rekisteröidyn suostumuksella tai tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa säädetyn reunaehdoin. Keskeistä sääntelyn kannalta on tunnistaa taho, joka toimii tietojen rekisterinpitäjänä, eli tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 alakohdan 7 alakohdan nojalla tässä tapauksessa viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Ottaen huomioon käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset sekä luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat, todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat riskit, rekisterinpitäjän velvollisuutena on toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta (tietosuoja-asetuksen 24 artiklan 1 kohta).

Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä edellä mainitut käsittelyn tarkoitukset ja keinot, kyse on tietosuoja-asetuksen tarkoittamista yhteisrekisterinpitäjistä, josta säädetään tarkemmin asetuksen 26 artiklassa.

SDG-asetuksen ja todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen mukainen tietosuoja-sääntely

SDG-asetuksen 33 artiklan mukaan toimivaltaisten viranomaisten asetuksen puitteissa suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava tietosuoja-asetusta. Edelleen asetuksen johdanto-osassa (kohta 42) on selostettu, että jotta voidaan mahdollistaa todistusmateriaalin ja tietojen laillinen rajatylittävä vaihto soveltamalla unionin laajuisesti yhden kerran periaatetta, asetusta ja yhden kerran periaatetta olisi sovellettava kaikkien sovellettavien tietosuoja koskevien sääntöjen mukaisesti, joita ovat muun muassa tietojen minimoinnin, paikkansapitävyyden, säilytyksen rajoittamisen, eheyden sekä luottamuksellisuuden, tarpeellisuuden, oikeasuhteisuuden

ja käyttötarkoituksen rajaamisen periaatteet. Sen täytäntöönpanossa olisi myös noudatettava täysimääräisesti sisäänrakennetun turvallisuuden (security by design) ja sisäänrakennetun yksityisyyden (privacy by design) periaatteita ja kunnioitettava yksilön perusoikeuksia, myös oikeudenmukaisuuteen ja avoimuuteen liittyviä perusoikeuksia.

Suojatun teknisen järjestelmän, joka on perustettava tämän asetuksen mukaisen todistusmateriaalin vaihdon mahdollistamiseksi, on myös annettava pyytävälle toimivaltaiselle viranomaiselle varmuus siitä, että todistusmateriaalin on toimittanut oikea myöntävä viranomainen. Ennen kuin toimivaltainen viranomainen hyväksyy käyttäjän menettelyn yhteydessä toimittamat tiedot, sen on voitava todentaa tiedot epäselvissä tapauksissa ja todeta, että ne ovat paikkansapitäviä.

Todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen 33 artiklassa *henkilötietojen käsittelystä* todetaan, että kun on kyse sellaisten henkilötietojen käsittelystä, jotka sisältyvät OOTS-järjestelmän kautta vaihdettavaan todistusmateriaaliin ja jotka esiintyvät jäsenvaltion täytäntöönpanoasetuksen 25 artiklan mukaisesti omistamissa OOTS-järjestelmän komponenteissa, kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on todistusmateriaalin pyytäjänä tai todistusmateriaalin antajina toimittava tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 alakohdassa määriteltyinä ja täytäntöönpanoasetuksen 34 ja 35 artiklassa täsmennettyinä rekisterinpitäjinä.

Täytäntöönpanoasetuksen 34 artiklassa on todettu *todistusmateriaalin pyytäjän tehtävistä rekisterinpitäjänä*, että kunkin OOTS-järjestelmän kautta tapahtuvan todistusmateriaalin vaihdon osalta kyseessä oleva todistusmateriaalin pyytäjä tai tapauksen mukaan välitysalusta on yksin vastuussa todistusmateriaalipyynnön täydellisyydestä ja laillisuudesta, ja edelleen todistusmateriaalin pyytäjän on erityisesti varmistettava, että kyseistä todistusmateriaalia edellytetään siinä menettelyssä, jota varten käyttäjä sitä pyytää (1 kohta). Kun OOTS-järjestelmän kautta vaihdettava todistusmateriaali tulee todistusmateriaalin pyytäjän tai tapauksen mukaan välitysalustan saataville joko käyttäjän päätettyä SDG-asetuksen 14 artiklan 3 kohdan f alakohdan mukaisesti todistusmateriaalin vaihdosta tai SDG-asetuksen 14 artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen tapauksessa, todistusmateriaalin pyytäjän tai tapauksen mukaan välitysalustan on varmistettava samantasoinen tietosuoja-asetuksen mukainen henkilötietojen suoja kuin tilanteessa, jossa käyttäjä toimittaa tai lataa todistusmateriaalin käyttämättä OOTS-järjestelmää (2 kohta).

Todistusmateriaalin antajan tehtäviä koskevan 35 artiklan 1 kohdan mukaan asiaankuuluva todistusmateriaalin antaja tai tapauksen mukaan välitysalusta vastaa yksin kunkin OOTS-järjestelmän kautta tapahtuvan todistusmateriaalin vaihdon osalta seuraavien seikkojen todentamisesta, sanotun kuitenkin rajoittamatta niiden tietosuoja-asetuksessa säädettyjä velvollisuuksia:

a) sen hallussa olevan pyydetyn todistusmateriaalin ja käyttäjän vastaavuus voidaan verrata 16 artiklan mukaisesti;

b) käyttäjällä on oikeus käyttää pyydettyä todistusmateriaalia.

Edelleen samaisen artiklan 2 kohdan mukaan, kun välitysalusta tarjoaa esikatselutilan täytäntöönpanoasetuksen 15 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdan mukaisesti, sitä on pidettävä EU:n tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdan mukaisena todistusmateriaalin antajan puolesta toimivana henkilötietojen käsittelijänä.

Käyttäjän oikeutta esikatsella vaihdettavaa todistusmateriaalia ja vastaavasti muiden toimijoiden velvollisuutta huolehtia sen järjestämisestä säännellään muun muassa täytäntöönpanoasetuksen 1 artiklan 1 momentin 14 alakohdassa, 9 artiklan 1 momentin b alakohdassa, 14 artiklan 1 momentissa, ja 15 artiklan 1 momentin b alakohdan ii alakohdassa.

Todistusmateriaalin vaihtoa koskevassa täytäntöönpanoasetuksen 28 artiklan 5 kohdassa on todettu vaihdon turvallisuutta koskien muun muassa, että saman artiklan 4 kohdan mukaisesti todistusmateriaalin antajan jäsenvaltio on todistusmateriaalin vaihdossa vastuussa pyydetyn todistusmateriaalin laadusta, luottamuksellisuudesta, eheydestä ja käytettävyydestä, kunnes materiaali saapuu todistusmateriaalin pyytäjän eDelivery-liityntäpisteeseen tai tapauksen mukaan välitysalustalle. Todistusmateriaalin pyytäjän jäsenvaltio on todistusmateriaalin vaihdon yhteydessä vastuussa pyydetyn todistusmateriaalin luottamuksellisuudesta ja eheydestä siitä hetkestä alkaen, kun se saapuu eDelivery-liityntäpisteeseen.

Tiedonvaihdon tietosuojaoikeudellinen oikeusperusta

Tiedon jakaminen tai siirtäminen palveluketjussa on henkilötietojen käsittelyä, joka kuuluu tietosuojasetuksen soveltamisalaan, ja edellyttää tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaista käsittelyn oikeusperustetta. SDG-asetuksessa ja todistusmateriaalin vaihtoa koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa ei ole ratkaistu kysymystä tietojenkäsittelyn tietosuojaoikeudellisesta oikeusperustasta, mutta asiasta on päätetty komission johtaman koordinaatioryhmän alatyöryhmässä, jossa kaikki jäsenvaltiot ovat edustettuna. Alatyöryhmän mukaan käsittelyn perusteena toimii EU:n tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu ”rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite”. Alatyöryhmän päätös ei ole oikeudellisesti sitova lainsäädännön tapaan, mutta koska oikeusperusta on mahdollista juontaa myös tulkinnallisesti, voidaan alatyöryhmän päätöstä pitää oikeustilaa selventävänä ja riittävänä. Todistusmateriaalin vaihto on luonteeltaan rajatylittävää, jolloin on keskeistä, että eri jäsenvaltiot soveltavat samaa oikeusperustaa. Voidaan katsoa, että kansallisesta sääntelystä on myös tästä syystä perusteltua pidättäytyä.

14 artiklan 7 kohdan mukaan sähköisistä menettelyistä vastaavien toimivaltaisten viranomaisten on kyseisen käyttäjän nimenomaisesta, vapaaehtoisesta, yksilöidystä, tietoisesta ja yksiselitteisestä pyynnöstä pyydettävä todistusmateriaali suoraan todistusmateriaalin antavilta muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta teknisen järjestelmän kautta. Todistusmateriaalin antavien toimivaltaisten viranomaisten on asetettava tällainen todistusmateriaali saataville saman järjestelmän kautta. 14 artiklan 3 kohdassa on asetettu erinäisiä kriteereitä teknisen järjestelmän ominaisuuksille, ja komissio on antanut todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen teknisen järjestelmän teknisten ja toiminnallisten eritelmien vahvistamiseksi. Ensi sijassa artiklasta 14 juontuu toimivaltaisten viranomaisten lakisääteinen velvoite todistusmateriaalin vaihtoon, ja tätä velvoitetta täydennetään ja täsmennetään muualla SDG-asetuksessa sekä todistusmateriaalin vaihtoa koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa. Edellä mainituissa on myös säännelty järjestelmän käyttäjän oikeuksia todistusmateriaalin vaihdossa. Käyttäjän oikeuksia sääntelee myös tietosuojasetus.

Koska tietojen siirtäminen edellyttää hakijalta aktiivista toimenpidettä, eli asetuksessa käytetyin termein pyyntöä, voidaan sen tulkita tarkoittavan valtiosääntöoikeudellista suostumusta tietojen luovuttamiseen tai vastaanottamiseen, vaikka tietojen liikkuvuuden tietosuojaoikeudellinen käsittelyperuste onkin lakisääteinen velvoite. Suostumusta ei kuitenkaan asian valmistelun yhteydessä laadituissa selvityksissä ole pidetty tarkoituksenmukaisena käsittely- ja oikeusperusteena tietosuojaoikeudellisesti, sillä i) tietosuojasetuksen johdanto-osan mukaan viranomaisille annettava suostumusta ei lähtökohtaisesti voida pitää pätevänä, ii) siirrettävässä näytössä saattaa olla myös muita kuin hakijaa koskevia henkilötietoja, ja iii) vastaanottava viranomainen ei käsittelee saamaansa näyttöä suostumuksen perusteella, ja käsittelyperusteen vaihtamiseen on yleensä suhtauduttu varauksellisesti tietosuojaviranomaisten toimesta.

Tietosuojaan liittyvä oikeustila suhteessa viranomaisiin ja palvelun käyttäjiin

Tietosuojaoikeudellisesti on myös oltava selvyyttä siitä, kuka on luovutettavien tietojen rekisterinpitäjä ja siten luovuttaja, ja kuka vastaanottaja. Rekisterinpitäjän määritelmä juontuu tietosuojasetuksen 4 artiklan 7 kohdasta, ja kyseessä on ennen kaikkea toiminnallinen käsite. Tietosuojasetus mahdollistaa, että rekisterinpitäjistä voidaan säätää erikseen kansallisessa erityislainsäädännössä, mutta se ei ole välttämätöntä. Säätämisen tarvetta puoltavat muun muassa, jos rekisterinpitäjistä voisi muutoin jäädä epäselvyys ja/tai rekisterinpitäjänä toimii viranomaisen. Jos rekisterinpitäjyys perustuu oikeudelliseen sääntelyyn, rekisterinpitäjäksi katsotaan yleensä taho, joka on laissa nimetty tähän tarkoitukseen eli julkiseen tehtävään. Lakisääteinen velvoite kohdistuu tässä tapauksessa lähtökohtaisesti SDG-asetuksen tarkoittamaan toimivaltaiseen viranomaiseen, joita ei kuitenkaan nimetä erikseen asetuksessa vaan ne määrittyvät liitteissä I-III lueteltujen alojen ja toimintojen kautta. SDG-asetuksessa on tietoisesti valittu dynaaminen näkökulma toimivaltaisiin viranomaisiin, koska on haluttu, että soveltamisalan laajentumisessa muuttuu myös vastaavasti toimivaltaisten viranomaisten joukko.

Laillisesti vastuullinen rekisterinpitäjä on yksilöitävissä suoraan tietosuojasetuksen nojalla, ja etenkin toimivaltaisten viranomaisten osalta SDG-asetus ja todistusmateriaalin vaihtoa koskeva täytäntöönpanoasetus luovat perustan rekisterinpitäjyydelle. KEHA-keskuksen rooli olisi kuitenkin tulkinnanvaraisempi ilman täydentävää kansallista sääntelyä, ja voisi myös luoda oletettaman yhteisrekisterinpitäjyydestä KEHA-keskuksen ja toimivaltaisten viranomaisten välille, mikä vuorostaan edellyttäisi tarkkaa sopimista vastuunjaosta. Edellä mainitut seikat puoltavat KEHA-keskuksen tietosuojaa koskevan roolin selkeyttämistä lainsäädännöllä.

Rajatylittävä sähköinen tunnistaminen

Suomella ei vielä ole käytössä asetuksen (EU) N:o 910/2014 sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta (jäljempänä eIDAS-asetus) mukaista notifioitua tunnistusvälinettä. Tunnistusvälineen kehitystyö on keskeytynyt asiaa käsittelevän hallituksen esityksen esityksen rauettua helmikuussa 2023. Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämistä tullaan jatkamaan Suomessa komission kesäkuussa 2021 antamaan lainsäädäntöehdotukseen (COM (2021) 281 final) perustella, jolla muutetaan EU:n eIDAS-asetusta ((EU) N:o 910/2014).

Uudistetun eIDAS-asetuksen arvioidaan tulevan voimaan alkuvuonna 2024. Sen mukaisten velvoitteiden toteuttamisen koordinoinnista vastaa valtiovarainministeriö. Tämän hetken arvion mukaan eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakoita tulisi olla jäsenvaltioissa tarjolla vuonna 2026. Uudistetun eIDAS-asetuksen velvoitteiden toteuttamisella on merkitystä myös tässä hallituksen esityksessä tarkoitettuna teknisen järjestelmän käytön kannalta, sillä sen käyttö edellyttää, että Suomessa on tarjolla tunnistusväline rajat ylittävää asiointia varten. Tunnistautumisen lisäksi henkilön tunnistamisen mahdollistamiseksi tarvitaan identiteetin varmistamisen palvelu, jossa muodostettaisiin asiointikelpoisuuden varmistava VTJ-identiteetti esimerkiksi eIDAS-tunnistuksen ja etärekisteröinnin yhdistelmällä.

Suomen kansalaisen tulisi pystyä tunnistautumaan eIDAS-tunnistautumisvälineellä toisen jäsenmaan asiointipalveluun. Jotta OOTS-järjestelmän käyttö olisi täysimääräisesti mahdollista Suomen kansalaisille ja yrityksille, tulisi Suomessa olla käytössä eIDAS-notifioitu tunnistusväline. Toiseksi, toisen EU- tai ETA-jäsenmaan kansalaisen tunnistautuminen eIDAS-tunnistautumisvälineellä suomalaisiin asiointipalveluihin edellyttäisi parannuksia. Useimpien EU- tai ETA-jäsenmaiden kansalaiset pystyvät tunnistautumaan Suomessa eIDAS-tunnistautumisvälineellä, mutta johtuen eIDAS-tunnistuksen välittämästä tietosisällöstä, käyttäjän identiteettiä ei pystytä riittäväällä varmuudella todentamaan. Jotta käyttäjän identiteetti voitaisiin todentaa riittäväällä varmuudella, tulisi identiteetin varmistamiseksi olla kansallinen ratkaisu. Identiteetti pi-

täisi pystyä varmistamaan nimenomaisesti kansallisella tasolla, ei vain yksittäisten viranomaisten tasolla, jotta asiointipalvelusta siirtyvä identiteetti voitaisiin varmistaa myös OOTS-järjestelmässä. Digi- ja väestötietovirasto on alustavasti selvittänyt kansallisen identiteetin varmistuspalvelun toteuttamista. Kansallinen identiteetin varmistuspalvelu on tärkeä OOTS-järjestelmän täysimääräisen toiminnan kannalta. Lisäksi kaikki toisten jäsenmaiden eIDAS-notifioidut tunnistusvälineet olisi välttämätöntä saada liitettyä Suomi.fi -tunnistukseen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain (897/2009) 3 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi SDG-asetuksen täydentämiseksi.

Mainitun lain 3 a §:n (Kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtävät) 2 momenttiin, sellaisena kuin se on muutoksineen 382/2023 ja 692/2023 1.1.2025 lähtien, esitetään lisättäväksi uusi kohta, jonka mukaan KEHA-keskus toimii SDG-asetuksen tarkoittamana kansallisena koordinaattorina, sekä palveluväylän todistusmateriaalin vaihtoon liittyvän teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä kansallisin osin. SDG-asetuksen 28 artiklassa on määritelty kansallisen koordinaattorin tehtävät, eikä niiden osalta ole tarvetta täydentävälle kansalliselle lainsäädännölle. Muutoksen vuoksi joudutaan tekemään joitakin teknisiä muutoksia myös muihin lain 3 a §:n 2 momentin kohtiin.

Asetus ei itsessään edellytä varsinaisia kansallisia lainsäädäntötoimia, mutta kansallisen koordinaattorin nimittäminen on nähty toimeksi, joka on perusteltua toteuttaa myös lainsäädäntöä muuttamalla. Samassa yhteydessä on pyritty selkeyttämään viranomaisten keskinäistä vastuunjakoa ja rooleja todistusmateriaalin vaihdon ja tietosuojan kannalta, kun SDG-asetuksen täysimääräinen soveltaminen alkaa. Toimivaltaiset viranomaiset ja niiden velvollisuudet määräytyvät kuitenkin suoraan asetuksen nojalla, eikä niiden osalta esitetä täydentävää lainsäädäntöä.

Komissio on asetuksen voimaantulon jälkeen antanut täytäntöönpanosäädökset todistusmateriaalin vaihdosta sekä palveluväylän käyttäjätilastojen ja -palautteen keräämisestä ja jakamisesta, ja määrättyihin kysymyksiin, kuten todistusmateriaalin vaihdon tietosuojaoikeudelliseen oikeusperustaan, on löydetty jäsenvaltioiden kesken yhteisymmärrys komission johtamissa koordinaattoriyhmän alatyöryhmissä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yleistä

Yhteisen digitaalisen palveluväylän on komission vaikutusarviossa arvioitu parantavan sisämarkkinoihin liittyvien kansalaisten ja yritysten oikeuksien ja velvollisuuksien, niitä koskevien hallinnollisten menettelyiden sekä neuvonta ja ongelmanratkaisupalvelujen saatavuutta, löydettävyyttä ja laatua. Asetus tarkoittaa kuitenkin uusia tehtäviä komissiolle, jäsenvaltioille, toimivaltaisille viranomaisille ja kansallisille koordinaattoreille, ja on edellyttänyt laajaa kehitystyötä ja yhteistyötä eri tahojen kesken erityisesti digitalisaation saralla.

Nyt esitetty muutos kohdistuu KEHA-keskukseen, mutta se selkeyttäisi samalla kansallisten viranomaisten vastuunjakoa ja rooleja SDG-asetuksen täytäntöönpanon ja digitaalisen palveluväylän käyttöönoton yhteydessä, ja voidaan siten katsoa parantavan sekä viranomaisten että palveluja käyttävien kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa.

4.2.2 Yritykset ja kansalaiset

Asetus on omiaan edistämään rajat ylittävää liiketoimintaa sen helpottaessa yritysten tiedon-saantia ja asioiden hoitoa rajat ylittävästi. Mahdollisuus toimia yhteisen digitaalisen palvelu-väylän kautta vähentäisi kansalaisille ja yrityksille aiheutuvia kustannuksia silloin kun ne ha-luavat toimia toisessa EU:n jäsenmaassa. Komission vuoden 2017 arvion mukaan yrityksiltä säästyisi jopa yli 11 miljardia euroa vuodessa. Yhteisestä palveluväylästä katsotaan olevan eri-tyisesti hyötyä pk-yrityksille.

EU:n kansalaisille arvioitiin aiheutuvan vuosittaista taakkaa 1,5 miljoonan tunnin edestä, heidän pyrkiessä löytämään tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan koskien asumista, opiskelua tai eläköitymistä toisessa jäsenvaltiossa. Digitaalisen palveluväylän myötä säästöä arvioitiin saa-vutettavan 60 %, eli tunteja kului vain vajaat 615 000 (KOM vaikutusarvio 2017, osa 3/3 s. 267-268).

Komission laatiman täytäntöönpanoraportin ((COM(2023) 534 lopullinen) mukaan ”Your Eu-rope” -sivulla vierailtiin vuonna 2022 noin 43 miljoonaa kertaa, mikä tekee siitä kolmanneksi vieraillumman komission verkkosivuston. Kansalaisille suosituimpia sivuston aiheita ovat ”Matkailu” ja ”Työ ja eläke”. Yritysten haetuimmat aiheet ovat ”Liiketoiminnan harjoittaminen” ja ”Verotus”. ”Your Europe” -sivustoon linkitetyillä kansallisilla sivuilla käytiin vuoden 2022 aikana 63 miljoonaa kertaa. Tilastojen mukaan käyttäjät viettivät yli 120 000 tuntia vain ”Your Europe” yritysosion sivuilla. Komission mukaan jopa varovaisen arvion perusteella sivusto on säästänyt erityisesti pk-yritysten oikeudellisen neuvonnan kustannuksista noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa sekä paljon aikaa. Keskimääräinen ”Your Europe” -sivu on helposti luettavissa alle neljässä minuutissa, koska se on suunniteltu erittäin käyttäjäystävälliseksi. Sivulla tehdään yhteenveto monimutkaisista oikeudellisista teksteistä, joiden lukeminen kokonaisuudessaan kestäisi komission arvion mukaan yli 2,5 tuntia. ”Your Europe” -sivuston hakutoimintoa käy-tettiin vuoden 2022 aikana 1 784 566 kertaa. 92,5 % kansalaisvastaajista ja 90,3 % yrityksistä pitivät portaalia vähintäänkin tyydyttävänä tai parempana. 77 % yrityksistä ja 76 % kansalaisista kertoi löytäneensä sivustolta etsimänsä tiedon.

Esitetyllä kansallisella muutoksella ei olisi erityisiä taloudellisia tai muita vaikutuksia yrityksille taikka kansalaisille, mutta se olisi omiaan selkeyttämään tietosuojaan ja henkilötietoihin liittyvää oikeustilaa.

4.2.3 Viranomaiset

Komission vuoden 2017 vaikutusarvion mukaan asetuksen kattamien palvelujen siirtyminen verkkoon tarkoittaisi jäsenvaltioille ja komissiolle yhteensä 167 miljoonan euron investointiku-luja ja 8 miljoonan euron vuosittaisia juoksevia kuluja. Verkkopalvelujen tuomat hyödyt vuo-sitasolla (112 miljoonaa euroa) kompensoisivat kuitenkin suuren osan investointikuluista.

SDG-asetuksen 32 artiklan 2 kohdan nojalla kansallisiin verkkoportaaleihin, tiedotusfoorumei-hin, neuvontapalveluihin ja jäsenvaltion tasolla käyttöön otettuihin menettelyihin liittyvät kus-tannukset katetaan asianomaisten jäsenvaltioiden talousarviosta, ellei unionin lainsäädännössä toisin säädetä. EU-tason toimiin liittyvät kulut menevät EU:n yleisestä talousarviosta (1 kohta, alakohdat a-c).

EU-tasolla on tunnistettu, että hallinnollisten menettelyiden saaminen asetuksen edellyttämälle tasolle vaatii laaja-alaista kehittämistyötä. Tavoitteena on löytää yhteisiä ratkaisuja ja linjauksia, joista ei aiheudu kohtuutonta hallinnollista taakkaa tai kustannuksia jäsenmaille.

Asetus tarkoittaa uusia velvoitteita lukuisille kansallisille viranomaisille, jotka ovat asetuksen tarkoittamia toimivaltaisia viranomaisia asetuksen liitteiden I–III nojalla. Kunkin viranomaisen on tullut tarvittaessa hakea oman budjettinsa toimintamenoissa rahoitusta asetuksen toimeenpanoon. Toimivaltaisille viranomaisille asetuksen täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset ovat voineet ja voivat yhä vaihdella paljon riippuen muun muassa siitä, millaisia velvoitteita asetus viranomaiselle aiheuttaa sekä viranomaisen palveluiden lähtötasosta.

Uusiin viranomaistehtäviin kuuluu rekisterinpitotehtäviä. Rekisterinpidosta tulee jonkin verran kustannuksia, mutta sen ei ole arvioitu edellyttävän merkittäviä järjestelmä uudistuksia.

Suomessa asetuksen tähänastisten täytäntöönpanokustannusten toimivaltaisille viranomaisille on arvioitu olleen vähäiset. Tarvittavat tietosisällöt ovat olleet jo pitkälti saatavilla viranomaisen verkkosivuilla kuten neuvonta- ja ongelmaratkaisupalvelutkin. Näihin on voinut liittyä vähäisiä päivitystarpeita sisällön substanssin, kielen ja laadun osalta. Lisäksi viranomaisten on pitänyt ottaa käyttöön sisältöä ja käyttöä koskevat analytiikkapalvelut ja laatutyökalut, jotka KEHA-keskus on tarjonnut viranomaisille keskitettynä palveluna.

SDG-asetuksen liitteessä II määritellyt asiointipalvelut tulisi olla saatavilla digitaalisen palveluväylän kautta kaikille EU-käyttäjille. Digitaaliseen palveluväylään tulisi liittää myös muita asetuksen soveltamisalaan kuuluvia asiointipalveluita, jos ne ovat kansallisesti käytettävissä sähköisesti. Näin ollen asetuksen velvoitteet sähköiselle asiointille ovat merkittäviä ja ne tulee huomioida valtionhallinnossa laajasti. Useimpien sähköisen asiointipalveluiden tulisi olla myös muiden kuin suomalaisten asiakkaiden käytettävissä. Digitaalisen palveluväylän toimeenpano edellyttääkin useilta viranomaisilta heidän sähköisten asiointipalveluidensa kehittämistä, niin että ne ovat asioitavissa myös rajat ylittävästi. Lisäksi Suomessa tulisi olla käytettävissä sellainen tunnistusratkaisu, jonka avulla asiakkaan sähköinen identiteetti voidaan tunnistaa vahvasti.

Nyt esitetyllä muutoksella ei olisi vaikutuksia toimivaltaisiin viranomaisiin muutoin kuin että selkeyttämällä KEHA-keskuksen tietosuojaan liittyvää roolia on samassa yhteydessä pyritty selkeyttämään myös toimivaltaisten viranomaisten tiedonluovutukseen liittyviä tehtäviä ja vastuita, jotka kuitenkin ensi sijassa juontuvat EU-lainsäädännöstä. KEHA-keskukselle aiheutuvat kustannukset johtuvat osin sen toimimisesta kansallisena koordinaattorina, mutta pääasiassa valitusta kansallisesta täytäntöönpanotavasta, jossa KEHA-keskus toimii teknisen järjestelmän perustajana ja omistajana.

KEHA-keskuksen tehtävä asetuksen tarkoittamana *kansallisena koordinaattorina* on jo aiheuttanut ja tulee jatkossa yhä edellyttämään merkittävää työpanosta asetuksen implementoinnissa. Artiklassa 28 säädetään, että asetuksen 7, 17, 19, 20, 23 ja 25 artiklan mukaisten velvollisuuksiensa lisäksi kansalliset koordinaattorit:

- a) toimivat oman hallintonsa puolesta yhteyspisteinä kaikissa palveluväylään liittyvissä asioissa;
- b) edistävät omien toimivaltaisten viranomaistensa 9–16 artiklan yhdenmukaista soveltamista;
- c) varmistavat 17 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen suositusten asianmukaisen täytäntöönpanon.

Ennen erikseen lueteltuja tehtäviä (a–c) mainittuihin artikloihin liittyvät velvoitteet koskevat neuvonta- ja ongelmaratkaisupalvelujen käyttömahdollisuuksia, laadunvalvontaa, palveluväylän tunnettuuden edistämistä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten keskuudessa sekä linkkirekisterin ja yhteisen neuvontapalveluhakuun liittyvien tietojen toimittamista komissiolle.

Kunkin jäsenvaltion yksi kansallinen koordinaattori vastaa yhteydenpidosta komissioon kaikissa palveluväylään liittyvissä asioissa (28 artiklan 2 kohta).

KEHA-keskus on jo tehnyt suuren työn käytännön implementoinnin edistämiseksi, ja on ottanut päävastuun teknisen järjestelmän rakentamisesta sekä laajan, kansallisen viranomaisverkoston koordinoinnista. Pääasiallisten täytäntöönpanotoimien jälkeen KEHA-keskukselle jää edellä luetellut asetukseen perustuvat jatkuvat koordinaattorin tehtävät sekä teknisen järjestelmän ylläpitoon, kehittämiseen ja rekisterinpitäjyyteen liittyvät tehtävät. Lisäksi sen tulee kansallisena koordinaattorina osallistua palveluväylän koordinoitiryhmän työhön, jonka tehtävänä on tukea asetuksen täytäntöönpanoa erikseen säädetyin tavoin (30 artikla, a–r alakohdat), eli muun muassa parhaiden käytäntöjen vaihtaminen, komission avustaminen vuosittaisen työohjelman toteuttamisessa, palveluille asetettujen laatuvaatimusten toteutumisen valvonta sekä yhteistyö niiden tahojen kanssa, jotka tarjoavat palveluja digitaalisen palveluväylän kautta. KEHA-keskus toimii todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen 21 artiklan mukaisena kansallisen teknisen tuen keskitettynä asiointipisteenä.

KEHA-keskuksella on toimintamenoissaan ollut pysyvä rahoitus kansallisen koordinaattorin tehtävien hoitamiseen vuodesta 2022 lähtien. Teknisen järjestelmän komponenttien rakentamista on rahoitettu erillisrahoituksella, kuten Pohjoismaisen ministerineuvoston Cross-Border Digital Services -ohjelman rahoituksella sekä KEHA-keskuksen toimintamenoilla. Teknisen järjestelmän kehittämiseen on myönnetty vuodelle 2024 työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan digitalisaation kehittämisrahaa yhteensä 252 000 euroa. Tekniselle järjestelmälle haetaan vuodelle 2024 tarvittava lisärahoitus 1 548 000 euroa, ja vuodelle 2025 971 500 euroa sekä ylläpitorahoitusta vuodesta 2025 alkaen 635 200 euroa. Lisärahoitusta haetaan järjestelmän kehittämiseksi valtiovarainministeriön tuottavuusrahasta, sekä ylläpidolle ja mahdollisesti tarvittavilta osin myös kehittämiseksi vuoden 2024 ensimmäisestä lisätalousarviosta. Jotta järjestelmä saadaan kokonaisuudessaan valmiiksi, tarvitaan koko esitetty määräraha 2 771 500 euroa. Puutuva kehittämisraha vuodelle 2025 on 971 500 euroa.

SDG-asetuksen täytäntöönpanokuluihin on sisältänyt KEHA-keskuksen henkilöstökuluja sekä muita digitaalisen palveluväylän kansallisen portaalin perustamisen teknisiä kustannuksia. Budjetti ei ole sisältänyt toimivaltaisille viranomaisille asetuksen toimeenpanosta aiheutuvia kustannuksia, eikä myöskään esimerkiksi eIDAS-tunnistamisen ja muun sähköisen tunnistautumisen kansallista kehittämistä. Budjettiin sisältyneet tekniset kulut ovat olleet pääosin komission kehittämien teknisten ratkaisujen ja työkalujen käyttöönoton kuluja. Kansallisia teknisten ratkaisujen kehittämiskuluja ovat olleet lähinnä analytiikkatyökalujen kehittämiseen liittyviä kuluja.

Teknisen järjestelmän rahoituksen lähtökohtana on, että tekninen järjestelmä toteutetaan keskitettynä ratkaisuna, eli KEHA-keskus toteuttaa järjestelmän, jota kaikki Suomen viranomaiset voivat hyödyntää. Toinen vaihtoehto olisi, että kaikki viranomaiset toteuttaisivat rajat ylittävän tiedonvaihdon edellyttämät tekniset ratkaisut itsenäisesti osana omia asiointipalveluitaan. Keskitetyn teknisen ratkaisun lähtökohtia ovat olleet kustannustehokkuus, käyttäjälähtöisyys, käytettävyys ja tietoturvallisuus. Kustannustehokkuutta on haettu siitä, että jo tehtyjä investointeja pystyttäisiin hyödyntämään täysimääräisesti ja päällekkäisiä investointeja voitaisiin välttää mahdollisuuksien mukaan. Suunnittelun yhtenä lähtökohtana on ollut myös Suomi.fi -palveluiden täysimääräinen hyödyntäminen ja muiden tiedonvaihdon tuotteistettujen infrastruktuuripalveluiden hyödyntäminen.

Jotta kustannustehokkuuden vaatimus toteutuisi, tulisi viranomaisten asiointipalveluiden muutosten olla mahdollisimman pieniä. SDG-asetuksen vaikutukset ulottuvat useisiin kymmeneen

asiointipalveluihin ja mikäli tekniset ratkaisut rakennettaisiin kaikkiin palveluihin, olisi investointi merkittävästi suurempi kuin keskitetyssä toteutuksessa. Keskitetyn ratkaisun kokonaiskustannusarvio on noin 9 miljoonaa euroa, kun taas hajautetun ratkaisun kustannusarvio on kokonaisuudessaan yhteensä 115 miljoonaa euroa.

Käytännössä SDG-asetus ja siihen perustuva palveluväylä todistusmateriaalin vaihtoiheen tulee työllistämään myös tietosuojavaltuutetun toimistoa (jäljempänä *TSVT*), jonka tehtävänä on valvoa tietosuojalainsäädännön noudattamista Suomessa. Nyt esitetyllä kansallisella täydennyksellä ei kuitenkaan ole taloudellisia tai muita vaikutuksia *TSVT*:lle. Lähinnä voidaan arvioida, että KEHA-keskusta koskeva täsmennys rekisterinpitäjyydestä on omiaan selkeyttämään todistusmateriaalin vaihtoa koskevaa tietosuojaoikeudellista oikeustilaa.

4.2.4 Tietoyhteiskunta ja tietosuojaja

KEHA-keskuksen uusissa kansallisen koordinaattorin ja rekisterinpitoon liittyvissä tehtävissä ei ole katsottu olevan kyse sellaisista tietoaisteistoihin tai tietojärjestelmiin tehtävistä olennaisista muutoksista, joista olisi tehtävä tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 2 momentin mukainen tiedonhallinnan muutosten arviointi lainvalmistelussa. Tämä arvio perustuu siihen, että suurimmat muutokset juontuvat itse SDG-asetuksesta, todistusmateriaalin vaihtoa koskevasta täytäntöönpanoasetuksesta taikka tietosuojaja-asetuksesta, eikä kansallisesta lainvalmistelusta. KEHA-keskuksen rooli todistusmateriaalin vaihtoa koskevan teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä olisi mahdollista ratkaista myös tulkinnallisesti, ottaen huomioon, että se vastaa järjestelmän perustamisesta ja toiminnasta, mutta lainsäädännön selkeyden vuoksi on haluttu tehdä täsmenävä kirjaus lakiin. Kuten kohdassa ”Hallituksen esityksen valmistelu” on todettu, KEHA-keskus on myös osaltaan laatinut tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 1 momentin mukaisen arvion sekä huolehtinut 9 §:n mukaisesta lausuntomenettelystä. Tiedonhallintalain mukainen lausuntopyyntömenettely on hoidettu keväällä 2023 aikana (lausuntopyyntö on toimitettu valtiovarainministeriölle 21.3. ja valtiovarainministeriö antanut vastauksensa 25.4.2023).

Esitykseen ei myöskään sisälly sellaisia muutoksia toimivaltaisten viranomaisten osalta, joiden nojalla olisi tehtävä yllä selostetun kaltainen tiedonhallintalain mukainen vaikutusarvio. Toimivaltaiset viranomaiset ovat omalta osaltaan velvollisia toimimaan, mikäli asetus aiheuttaisi heille sellaisia muutoksia, joista olisi tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin tai 8 §:n 1 momentin nojalla tehtävä vaikutusarvio taikka 9 §:n nojalla huolehdittava lausuntomenettelystä.

Kyse ei myöskään ole sellaisesta muutoksesta, joka edellyttäisi tietosuojaja-asetuksen 35 artiklan mukaisen tietosuojaja koskevan vaikutustenarvioinnin tekemistä lainvalmistelussa. EU:n tietosuojavaltuutettu antoi lausunnon todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen valmistelun yhteydessä, ottaen kantaa lähinnä komission ja jäsenmaiden rooleihin OOTS-järjestelmässä ja todistusmateriaalin vaihdossa (ARES(2021)3127907 – 10/05/2021). EU:n tietosuojavaltuutettu piti sääntelyä pääosin asianmukaisena, mutta nosti esille joitakin täsmennettäviä seikkoja, kuten komission rajattua roolia OOTS-järjestelmän hallintojärjestelmässä. EU:n tietosuojavaltuutettu kiitti mm. sääntelyä esikatselutilasta. Komissio oli vuorostaan osana ”Staff working document” -asiakirjaa laatinut tietosuojaja koskevan vaikutusarvion ko. täytäntöönpanoasetuksesta.

KEHA-keskus ja toimivaltaiset viranomaiset ovat omalta osaltaan tarvittaessa velvollisia suorittamaan tietosuojaja koskevan vaikutusarvion. KEHA-keskus on toteuttanut selvityksen EU:n tietosuojaja-asetuksen 35 artiklan mukaisesta tietosuojaja koskevasta vaikutusarviosta. Kansallisen täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä on arvioitu, että OOTS-järjestelmään ja todistusmateriaalin vaihtoon liittyy riskejä jo puhtaasti siitä syystä, että järjestelmässä tullaan vaih-

tamaan monen eri alan todistusmateriaalia, joka sisältää henkilötietoja, ja volyymit tulevat olemaan isoja. SDG-asetuksen säännöksillä ja siihen perustuvan todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen vaatimuksilla on kuitenkin pyritty luomaan järjestelmä, joka itsessään huomioi teknisen turvallisuuden ja henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden lainsäädännöltä edellytettävällä tarkkuudella.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Yleistä

Pääasiallisena vaihtoehtona olisi jättää SDG-asetuksen täytäntöönpano yksinään asetuksen, sen täytäntöönpanosäädösten ja voimassa olevan sääntelyn muodostaman oikeustilan varaan. Viranomaisten keskinäistä vastuunjakoa ja rooleja voitaisiin tässä tapauksessa selkeyttää yhteistyöllä ja keskinäisin sopimuksin.

Voidaan kuitenkin pitää perusteltuna asettaa lainsäädäntötoimin asetuksen tarkoittama kansallinen koordinaattori, ottaen huomioon, että SDG-asetuksen mukaan kunkin jäsenvaltion on nimittävä kansallinen koordinaattori, eikä niitä määritellä erikseen SDG-asetuksessa. Perustuslain 2 §:n 3 momentin nojalla viranomaisten tehtävien on perustuttava lakiin, ja lähtökohtana on pidetty, että kussakin asiassa toimivaltaisen viranomaisen tulee käydä ilmi laista. Tehtävä on siten perusteltua säätää jollekin viranomaiselle, vaikka KEHA-keskus on jo käytännössä toiminut kansallisen koordinaattorin roolissa. Kansallisen koordinaattorin SDG-asetuksen mukaiset tehtävät ilmenevät sen sijaan asetuksen 28 artiklassa, eikä niistä edellytetä säädettävän kansallisesti. Lisäksi, jotta KEHA-keskuksen ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten tietosuojaoikeudellisista vastuista ei muodostu epäselvyyttä, tai oletusta yhteisrekisterinpitäjyydestä, on tarkoituksenmukaista säätää KEHA-keskuksen roolista teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä. Suomessa OOTS-järjestelmä on toteutettu niin, että KEHA-keskus toimii teknisen järjestelmän omistajana.

Kansallisen koordinaattorin nimittämistä lukuun ottamatta SDG-asetuksessa ei edellytetä täydentävää kansallista sääntelyä, ja sääntelyn välttämättömyys tältä osin juontuu puhtaasti kansallisista näkökohdista.

Todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen 21 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on nimittävä kansallinen teknisen tuen keskitetty asiointipiste, jona KEHA-keskus tulee toimimaan. Tehtävän luonteesta johtuen tätä ei nähdä syytä mainita lain tasolla. 1.1.2025 voimaan tulevan lainkohdan nojalla (ELY-keskuksista annetun lain 3 a §:n 2 momentin 8 kohta, jota esitetään siirrettäväksi uudeksi 9 kohdaksi) KEHA-keskuksen tehtävänä on hoitaa myös muita työ- ja elinkeinoministeriön sille määrittämiä tehtäviä.

5.1.2 Kansallinen koordinaattori

SDG-asetuksen kansalliselle koordinaattorille asettamat tehtävät ovat uusia viranomaistehtäviä, joita ei ole ennestään säädetty millekään kansalliselle viranomaiselle. Esivalmistelussa arvioitiin, että KEHA-keskus soveltuu parhaiten hoitamaan kansallisen koordinaattorin tehtävää. Toisena vaihtoehtona huomioitiin Digi- ja väestötietovirasto, mutta KEHA-keskusta puolsi mm. SDG-asetuksen olevan vahvasti sisämarkkinasääntelyä. Komissio on pyytänyt jäsenmaita nimeämään kansalliset koordinaattorit lokakuussa 2018 ennen asetuksen voimaantuloa 11.12.2018, jolloin on perustettu asetuksen mukainen koordinaatioryhmä. Komissiolle toimitetussa nimeämiskirjeessä kansalliseksi koordinaattoriksi on siten ilmoitettu KEHA-keskus, joka

on jo hoitanut mainittua tehtävää, ja jolla on pitkä kokemus olemassa olevien sisämarkkinapalveluiden ylläpito- ja kehitystyöstä (mukaan lukien Your Europe –palvelu, palveludirektiivin mukainen keskitetty asiointipiste ja EURES). Nämä verkkopalvelut ovat keskeinen osa digitaalista palveluväylää. KEHA-keskus on myös ollut aktiivisesti mukana asiantuntijaroolissa ehdotuksesta käydyissä neuvotteluissa. Kokonaisnäkemys kansallisista palveluista sekä niiden suhteesta ja liittymisestä EU-tason viitekehukseen on tehtävässä olennaisen tärkeää. SDG-asetuksen toimeenpanoon liittyy myös keskeisesti monia teknisiä elementtejä

Ottaen huomioon Suomen keskitetyn hallintorakenteen, ei ole arvioitu olevan tarvetta useamman kansallisen koordinaattorin nimittämiselle, vaikka asetusta sen mahdollistaakin. On oletettavaa, että mahdollisuutta hyödynnetään jäsenvaltioissa, joissa maakunnilla tai osavaltioilla on kehittynyt itsehallinto-oikeus, tai joissa on muita olosuhteita jotka puoltavat tehtävien jakamista. Suomen olosuhteissa on sen sijaan arvioitu olevan selkeämpää ja kustannustehokkaampaa, että tehtävä on lähtökohtaisesti yhdellä viranomaisella.

5.1.3 Toimivaltaiset viranomaiset

SDG-asetuksessa ei mainita nimenomaisesti niitä viranomaisia, jotka ovat asetuksen tarkoittamia toimivaltaisia viranomaisia. Ne määrittyvät kussakin jäsenvaltiossa asetuksen 3 artiklan 4 kohdan nojalla, jonka mukaan toimivaltaisella viranomaisella tarkoitetaan jäsenvaltion kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason viranomaista tai elintä, jolla on erityisiä vastuita, jotka liittyvät tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluviin tietoihin, menettelyihin tai neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluihin. Toimivaltaisia viranomaisia on käytännössä lukuisia, ja osittain niiden tehtävät saattavat kohdistua samoihin tai osittain samoihin palveluihin.

Ottaen huomioon, että SDG-asetuksen soveltamisalaa on jo laajennettu uusien EU-säädösten myötä, ja liitteisiin saattaa tulevaisuudessa tulla lisää muutoksia, ja kansallisesti tehtävät saattavat allokoida uudelleen viranomaisten kesken esim. hallintorakenteiden muutosten myötä, ei olisi toimiva ratkaisu ylläpitää staattista luetteloa, jossa kansalliset viranomaiset olisivat nimenomaisesti lueteltu laissa tai asetuksessa. Koska lainsäädännön muuttaminen tapahtuu aina viiveellä, ja SDG-asetus sisältää määritelmän toimivaltaisista viranomaisista, jonka mukaan ne määrittyvät liitteissä mainittujen tehtävien ja aiheiden mukaisesti (jolloin muutokset ja lisäykset liitteisiin automaattisesti vaikuttavat siihen, mitkä tahot ovat asetuksen velvoittamia toimivaltaisia viranomaisia), ei esitykseen sisälly ehdotusta toimivaltaisten viranomaisten nimenomaiseksi mainitsemiseksi. Kansalliset koordinaattorit huolehtivat käytännössä siitä, että komissiolle ilmoitetaan kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ja muutokset näitä koskien, jotta varmistetaan toimiva tietojenvaihto luotavassa teknisessä järjestelmässä. Näin ollen toimivaltaisista viranomaisista on kuitenkin oltava selvyyttä kansallisesti.

5.1.4 Tietosuojaja

Ottaen huomioon joissakin naapurimaissa valitut ratkaisut täydentävän lainsäädännön osalta, ja myös kansalliset selvitykset täydentävän tietosuojasääntelyn tarpeesta, ei täydentävää lainsäädäntöä voida pitää täysin välttämättömänä. Oikeustilan selkeyden ja eri tahojen oikeusturvan kannalta etenkin KEHA-keskuksen roolia rekisterinpitäjänä on kuitenkin pidetty tarpeellisena selkeyttää. Parhaimmaksi vaihtoehdoksi on nähty tehdä oikeustilaa selkeyttävät muutokset lainsäädäntöön, joskin vain siltä osin kuin voidaan pitää välttämättömänä. SDG-asetus täytäntöönpanosäädöksineen, nykyinen tietosuojasääntely sekä komission alatyöryhmissä tehdyt tulkintalinjaukset muodostavat pääasiallisen kehikon tietosuojalle.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

5.2.1 Ruotsi

Ruotsissa on annettu laki ja asetus SDG-asetuksen täydentämiseksi: Lag (2022:126) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en gemensam digital ingång; Förordning (2022:127) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en gemensam digital ingång. Laki tuli voimaan huhtikuussa 2022, pois lukien lain 4 § joka tuli voimaan 12.12.2023. Laissa mainitaan tietosisältö, neuvonta- ja tukipalvelut sekä menettelyt, joihin toimivaltaisten viranomaisten on mahdollistettava pääsy yhteisen palveluväylän kautta, viittaamalla SDG-asetuksen eri artikloihin ja liitteisiin. Lisäksi laissa on säännös hallituksen toimivallasta määrätä asetuksen tarkoittamat toimivaltaiset viranomaiset ja kansalliset koordinaattorit. Vireillä on kuitenkin lakimuutos, jonka tarkoituksena on poistaa hallituksen toimivalta määrätä kansalliset toimivaltaiset viranomaiset. Muutosta on perusteltu sillä, että on osoittautunut selkeämmäksi, että toimivaltaiset viranomaiset määräytyvät tehtäviensä ja siten suoraan SDG-asetuksen nojalla, ottaen huomioon mitä toimivaltaisten viranomaisten määräytymisestä on säädetty SDG-asetuksen 3 artiklan 4 kohdassa. Asetuksessa (2022:127) määrätään lain mukaisesti kansallisesta koordinaattorista sekä sen tehtävistä. Kansallisena koordinaattorina toimii Digg – Myndigheten för digital förvaltning. Tehtävien osalta on pääasiassa kyse SDG-asetuksessa mainittujen tehtävien kertaamisesta. Laissa asetetaan toimivaltaisille viranomaisille velvoite toimittaa tarvittavaa informaatiota kansalliselle koordinaattorille, jotta tämä voi hoitaa SDG-asetuksen mukaisia tehtäviään, ja asetustasolla täsmennetään, että kansallinen koordinaattori voi antaa velvoitteesta tarkempia määräyksiä. Informaatiovelvoitetta suhteessa kansalliseen koordinaattoriin ei pidetä lisävelvoitteena suhteessa SDG-asetukseen, vaan lähinnä tarpeellisena varmistamaan asetuksen sujuvaa täytäntöönpanoa. Asetuksen liitteessä on mainittu toimivaltaiset viranomaiset, mutta liite on esitetty poistettavan osana edellä mainittua lakimuutosta. Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan heinäkuun alusta 2024.

Kansalliselle koordinaattorille ei ole asetettu tehtävää rekisterinpitäjänä, eikä tietosuoja-kysymyksistä ole annettu täydentävää kansallista sääntelyä. On kuitenkin käynnissä selvitys siitä, onko tarvetta selkeyttää tietosuoja-kysymyksiä kansallisella lainsäädännöllä. Selvityksen aikataulusta ja lopputuloksesta ei ole vielä varmuutta.

5.2.2 Tanska

Tanskassa kansalliseksi koordinaattoriksi on nimetty Digitaliseringsstyrelsen. Koordinaattori on nimitetty hallinnollisessa prosessissa perustuen siihen, että digitalisaatio- ja tasa-arvoministeriölle (”digitaliserings og ligestillingministeriet”) on delegoitu kansallinen vastuu SDG-asetuksesta. Tanskassa ei ole nähty tarvetta täydentävälle kansalliselle lainsäädännölle koskien tietojenvaihtoon liittyvää tietosuojasääntelyä. Lakisäateistä velvoitetta pidetään perusteltuna tietosuojojaoikeudellisena oikeusperustana OOTS-järjestelmässä. Toimivaltaiset viranomaiset ovat rekisterinpitäjiä sellaisen tiedon osalta, jonka ne jakavat todistusmateriaalin antajina taikka vastaanottavat todistusmateriaalin pyytäjänä. SDG-asetusta ja todistusmateriaalin vaihtoa koskevaa täytäntöönpanoasetusta pidetään riittävänä oikeusperustana sille, että Digitaliseringsstyrelsen toimii rekisterinpitäjänä prosessissa, jossa viestejä vaihdetaan tanskalaisten toimivaltaisten viranomaisten sekä muiden jäsenvaltioiden OOTS-portaalien kautta. Rekisterinpitäjänä Digitaliseringsstyrelsen vastaa tietosuojasta tietosuoja-asetuksen mukaisesti, mutta tämä rooli määrittyy suoraan tietosuoja-asetuksesta.

Toimivaltaisia viranomaisia ei määritellä kansallisella sääntelyllä vaan ne määrittyvät suoraan SDG-asetuksen nojalla. Kansallinen koordinaattori on käynyt vuoropuhelua kansallisten viran-

omaisten kanssa ja avustanut heitä arvioimaan soveltuuko heihin SDG-asetus vaiko ei. On kuitenkin toimivaltaisten viranomaisten vastuulla arvioida, onko heillä implementoituna prosesseja tai rekistereitä, joissa on SDG-asetuksen soveltamisalaan kuuluvia OOTS-asiakirjoja.

5.2.3 Viro

Virossa kansallisen koordinaattorin tehtävät määräytyvät SDG-asetuksen nojalla eikä niiden osalta ole tehty kansallisia täydennyksiä. Myöskään kansallisen koordinaattorin nimittämistä ei ole tehty lainsäädännön tasolla. Kansallisella koordinaattorilla ei tule olemaan roolia todistusmateriaalin vaihdossa eikä se tule toimimaan rekisterinpitäjänä. Eri viranomaisen (*Information System Authority*) vastaa tiedonvälitysalustasta, joka toimii ns. välittäjänä eri viranomaisten välisessä todistusmateriaalin vaihdossa. Käynnissä on selvitys tarvittavien lakimuutosten tekemiseksi, jotta todistusmateriaalia voidaan vaihtaa rajat ylittävästi. Tarvittavat muutokset on tarkoitus tehdä julkisuuslakiin (*Public Information Act*). Lisäksi selvitetään mahdollisia tarvittavia lakimuutostarpeita eri toimijoiden tehtävien ja vastuiden selventämiseksi. Muutokset koskisivat tiedonvälitysalustaa ja toimivaltaisia viranomaisia, jotka tulevat toimimaan rekisterinpitäjinä.

Toimivaltaiset viranomaiset määräytyvät SDG-asetuksen 3 artiklan 4 kohdan nojalla.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

3 a §. Kehittämisen- ja hallintokeskuksen tehtävät. Esitetyt muutokset kohdistuisivat pykälän 2 momenttiin sen 1.1.2025 voimaan tulevassa muodossa (jossa huomioitu muutokset 23.3.2023/382 ja 14.4.2023/692). Pykälän 2 momentin 8 kohta siirrettäisiin uudeksi 9 kohdaksi ja sen viittaus laajennettaisiin koskemaan kohtia 1-8 nykyisen kohtien 1-7 sijaan. Momentin 7 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos poistamalla sana ”sekä”. Momentin 8 kohta korvattaisiin uuden sisältöisellä lainkohdalla, jonka mukaan KEHA-keskuksen tehtävänä on myös toimia SDG-asetuksen 28 artiklan mukaisena *kansallisena koordinaattorina*, sekä mainitun palveluväylän tietojenvaihtoon liittyvän kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä. Kansallisen koordinaattorin tehtäviä ei eritellä tarkemmin lain tasolla, sillä ne on määritelty SDG-asetuksessa eikä niihin ole tarvetta tehdä kansallisia lisäyksiä tai tarkennuksia sen lisäksi, mitä lakiin ehdotetaan todettavaksi rekisterinpitäjyydestä. Mainitulla tehtävällä rekisterinpitäjänä ei olisi vaikutusta siihen, että todistusmateriaalia vaihtavat toimivaltaiset viranomaiset olisivat yhä rekisterinpitäjiä omien menettelyidensä ja rekisteriensä osalta. Kansallinen tarkennus siitä, että KEHA-keskus toimii palveluväylän tietojenvaihtoon liittyvän teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä, on arvioitu tarpeelliseksi siitä syystä, että suoraan tietosuoja-asetuksen nojalla määräytyvä rekisterinpitovastuu voisi johtaa tulkintaepäselvyyksiin esimerkiksi mahdollisen yhteisrekisterinpitovastuun (tietosuoja-asetuksen 26 artikla) osalta. Muilta osin on pyritty toteuttamaan perustuslakivaliokunnan tulkintalinjaa, jonka mukaan tietosuojaan liittyvää erityissääntelyä olisi vältettävä. Rekisterinpitäjää koskevat velvoitteet määrittyvät suoraan tietosuoja-asetuksen nojalla, eikä niistä ole syytä säätää tarkemmin kansallisesti. On myös huomioitava, että SDG-asetuksessa on artikla tietosuojasta, ja komission täytäntöönpanosäädöksessä todistusmateriaalin vaihdosta 33 artiklassa on säädetty henkilötietojen käsittelystä, 34 artiklassa todistusmateriaalin pyytäjän tehtävistä rekisterinpitäjänä sekä vastaavasti 35 artiklassa todistusmateriaalin antajan tehtävistä rekisterinpitäjänä. Komission johtaman koordinaatiotyöryhmän alaryhmässä on vuorostaan sovittu, että tietojenvaihdon tietosuojaoikeudellisena oikeusperustana pidetään tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaa eli lakisääteistä velvoitetta, eli henkilötietoja voidaan käsitellä silloin, jos se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen

toteuttamiseksi. Ottaen huomioon, että tietojenvaihto on luonteeltaan rajat ylittävää ja sisämarkkinoiden toimivuuteen vahvasti liittyvää, ja oikeustilaa sääntelee ennen kaikkea tietosuojasetus sekä SDG-asetus ja siihen perustuvat säännökset, on perusteltua noudattaa työryhmässä sovitua tulkintaa, jotta oikeustilasta muodostuu mahdollisimman yhdenmukainen unionin alueella. Varsinainen tietojenvaihdon oikeusperusta, eli toimivaltaisten viranomaisten sekä oikeus että velvoite todistusmateriaalin vaihtoon, juontuu SDG-asetuksen 14 artiklasta, jonka mukaan toimivaltaisen viranomaisen on käyttäjän pyynnöstä pyydettävä todistusmateriaali suoraan todistusmateriaalin antavilta muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta teknisen järjestelmän kautta. Todistusmateriaalin antavien toimivaltaisten viranomaisten on vuorostaan asetettava tällainen todistusmateriaali saataville saman järjestelmän kautta. SDG-asetuksessa sekä komission täytäntöönpanosäädöksessä todistusmateriaalin vaihdosta on asetettu tarkempia vaatimuksia käyttäjän pyynnölle kuten myös todistusmateriaalin vaihdolle. Perustuslain 2 §:n 3 momentin lailla säätämisen vaatimuksen ei siten voida katsoa vaativan tarkempaa kansallista sääntelyä todistusmateriaalin vaihdosta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esitykseen ei sisälly esitystä lakia alemman asteisesta sääntelystä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2025.

10 Toimeenpano ja seuranta

SDG-asetukseen sisältyy niin sanottu uudelleentarkastelulauseke. 26 artiklan nojalla komission tulee tarkastella asetuksen soveltamista viimeistään 12.12.2022 ja sen jälkeen joka toinen vuosi ja toimittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle arviointikertomus palveluväylän ja sisämarkkinoiden toiminnasta 24, 25 ja 26 artiklan mukaisesti kerättyjen tilastotietojen ja palautteen perusteella. Tarkastelussa arvioidaan erityisesti 14 artiklan soveltamisalaa ottaen huomioon teknologian, markkinoiden ja lainsäädännön kehitys siltä osin kuin on kyse todistusmateriaalin vaihtamisesta toimivaltaisten viranomaisten välillä.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Pykälää, jota esitetään muutettavaksi, käsitellään siinä muodossa kuin se tulee voimaan 1.1.2025 (huomioitu muutokset 382/2023 ja 692/2023).

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2024 toiseksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Palveluväylän teknisen järjestelmän kehittämiseen on toimitettu 21.2. tuottavuusrahahakemus valtiovarainministeriölle. Mikäli haettua tuottavuusrahaa ei myönnetä, se haetaan lisätalousarviosta. Lisätalousarviosta haettava kehittämisrahoituksen määrä tarkentuu 22.4. mennessä. Järjestelmän vuosittainen ylläpitorahoitustarve on vuodesta 2025 alkaen 635 200 euroa.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Jotta tämä oikeusvaltioperiaate ja perustuslain mukainen lailla säätämisen vaatimus toteutuu, esitetään lisättäväksi lakiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta KEHA-keskuksen toimiminen SDG-asetuksen tarkoittamana kansallisena koordinaattorina. Koordinaattorin tehtävät määräytyvät sen sijaan suoraan ja riittävällä täsmällisyydellä SDG-asetuksen nojalla, eikä niitä ole tarvetta täydentää kansallisella lainsäädännöllä. Edelleen, perustuslain 10 §:n 1 momentissa on säädetty henkilötietojen suojasta, johon SDG-asetus ja myös tämä esitys liittyy. EU:n tietosuojauudistuksen voimaantulon myötä henkilötietojen käsittelystä kansallisesti säädettyä ei yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalalla enää yleensä edellytetä kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä. Tietosuojasetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp, s. 4). Henkilötietojen suoja tulee näin ollen turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata se vain välttämättömään tietosuojasetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5).

Esitykseen sisältyy tarkennus KEHA-keskuksen roolista rajatylittävää todistusmateriaalin vaihtoa koskevan teknisen järjestelmän rekisterinpitäjyydestä kansallisin osin, jonka voidaan katsoa parantavan järjestelmän käyttäjän oikeusturvaa ja selkeyttävän oikeustilaa myös toimivaltaisten viranomaisten ja KEHA-keskuksen välillä. Esitetty täsmennys yhdessä SDG-asetuksen, todistusmateriaalin vaihtoa koskevan täytäntöönpanoasetuksen sekä tietosuojasetuksen säännösten kanssa on arvioitu muodostavan riittävän täsmällisen lainsäädännöllisen kehikon henkilötietojen käsittelylle ja niiden suojalle OOTS-järjestelmässä.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska asetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain (897/2009) 3 a §:n 2 momentin 7 ja 8 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 7 kohta laissa 692/2023 ja 8 kohta laissa 382/2023, ja

lisätään 3 a §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 382/2023 ja 692/2023, uusi 9 kohta seuraavasti:

3 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on:

7) tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän kehittämisessä sekä antaa työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) toimeenpanossa;

8) toimia tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1724 28 artiklan mukaisena *kansallisena koordinaattorina*, sekä mainitun palveluväylän tietojen vaihtoon liittyvän kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä; sekä

9) hoitaa muita kuin 1–8 kohdassa tarkoitettuja erikseen säädettyjä tai työ- ja elinkeinoministeriön määräämiä tehtäviä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Työministeri Arto Satonen

Laki

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain (897/2009) 3 a §:n 2 momentin 7 ja 8 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 7 kohta laissa 692/2023 ja 8 kohta laissa 382/2023, ja *lisätään* 3 a §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 382/2023 ja 692/2023, uusi 9 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

3 a §

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävät

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on:

Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä on:

7) tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän kehittämisessä sekä antaa työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) toimeenpanossa; *sekä (14.4.2023/692)*

7) tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän kehittämisessä sekä antaa työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) toimeenpanossa;

L:lla 692/2023 muutettu 7 kohta tulee voimaan 1.1.2025. Aiempi sanamuoto kuuluu:

7) tukea työvoimaviranomaisia työvoimapalvelujärjestelmän kehittämisessä sekä antaa työvoimaviranomaisille oikeudellista neuvontaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023), työttömyysturvalain, vuorotteluvapaalain (1305/2002) ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) toimeenpanossa; sekä

